

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΤΟΥ ΛΑΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1864-1950.
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΛΑΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950-1986

Εισαγωγή

Το μέλημα να δώσει κανείς λογική δομή, σε μια εργασία, που προσπαθεί να ερμηνεύσει μια εξ ορισμού ιδιότυπη ιστορική πραγματικότητα, δεν μπορεί παρά να εκθέσει τον ερευνητή σε μονομέρειες και σε αφαιρετικές προσεγγίσεις.

«Κάθε ερμηνεία είναι από την φύση της υπερ-ερμηνεία και υπο-ερμηνεία ταυτόχρονα, κάθε συστηματοποίηση είναι και αφαίρεση, κάθε υπογράμμιση και διαγραφή»¹. Μ' αυτήν την έννοια, η εξονυχιστική προσέγγιση του θέματος είναι εκ των πραγμάτων ανέφικτη· η ουσιαστική συμπλήρωση μιας ολοκληρωμένης ερευνητικής προσπάθειας αντιφέρεται με τη σχεδιακή προσέγγιση του αντικειμένου έρευνας.

Ξεκινώντας το σχέδιο αυτό εργασίας, νιώσαμε την προσωπική ανάγκη να παρουσιάσουμε μια νέα πτυχή της ιστορίας του Εργατικού Κινήματος στο Λαύριο. Η σχεδιακή αυτή προσέγγιση, αποτελεί σε σημαντικό βαθμό προϊόν μιας γενικότερης, συλλογικής προσπάθειας και κριτικής αντιμετώπισης της εργατικής εξέλιξης, που άρχισε πριν από ένα περίπου αιώνα στην περιοχή αυτή.

Το ιστορικό και μεθοδολογικό πρόβλημα που διερευνάμε, δεν είναι βέβαια καινούργιο. Σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις επιτρέπουν το ξεπέραςμα ενός αφελή προβληματισμού πάνω στη διάσταση της εργατικής πραγματικότητας. Χωρίς να παραγνωρίσουμε την προσφορά αυτή, θα επιχειρήσουμε δειλά, ένα σχέδιο ιστορικής διερεύνησης του Εργατικού Κέντρου Λαυρίου.

1. Κ. Τσουκαλάς, «Κοινωνική ανάπτυξη και Κράτος», Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1981, σελ. 13.

Απώτερος σκοπός, είναι η σχεδιακή οριοθέτηση της συλλογικής αναπαράστασης της λειτουργίας του Κέντρου, χωρίς να προδικάζεται το νοητικό πρότυπο, σε σχέση με το οποίο, θα γίνει η επεξεργασία της αξιολόγησης της υπόστασής του. Έτσι η διάσταση ανάμεσα στη θεσμική και στην πραγματική δράση του, δεν οδηγεί απλά σε ένα πρόβλημα θεωρητικής και μεθοδολογικής ακριβολογίας. Η διάσταση αυτή έχει ήδη από την πρώτη στιγμή της ιστορικής της έκφρασης, σοβαρότατες επιπτώσεις στον τρόπο με τον οποίο εξελίσσεται η πραγματική δράση του, η οποία επηρεάζει αποφασιστικά την συνδικαλιστική εξέλιξη και κοινωνική λειτουργία του.

Για πληρέστερη κατανόηση, θα αναφερθούμε συνοπτικά στη δόμηση του σχεδίου αυτού εργασίας. Θεωρούμε καλύτερο την διαχρονική υποδιαίρεση του αντικειμένου έρευνάς μας.

Πιο συγκεκριμένα: Η πρώτη περίοδος ξεκινάει από το 1864-1950 και αποτελεί ένα είδος ιστορικής αναδρομής στις διεκδικήσεις και στους αγώνες της εργατικής τάξης του Λαυρίου. Στη μέση της περιόδου και ειδικότερα από την δεκαετία του 1930, το ΕΚΛ² άρχισε να λειτουργεί με υποτυπώδη μορφή, χωρίς καταστατικό και όλες του οι ενέργειες «ταυτίζονταν» με αυτές του Σωματείου Μεταλλωρύχων.

Η δεύτερη, από το 1950-1957, όπου παρατηρείται η επίσημη ίδρυση του ΕΚΛ και λειτουργία του βάσει καταστατικού.

Η τρίτη, από το 1957-1967, στη διάρκεια της οποίας υπήρχαν δύο Εργατικά Κέντρα: Το ΕΚΛ με αγωνιστική και διεκδικητική τακτική και το ΕΚ-ΠΛ³, το οποίο δρούσε σαν όργανο της εκάστοτε Κυβέρνησης.

Η τέταρτη περίοδος, από το 1967-1974, στην οποία παρατηρείται η διάλυση του ΕΚΛ, ενώ η ύπαρξη του ΕΚΠΛ, στηρίχθηκε στην εξύμνηση και υλοποίηση των συμφερόντων και των αποφάσεων της Χούντας των Συνταγματαρχών.

Η πέμπτη, από το 1974-1983, κατά την οποία το ΕΚΠΛ δρούσε σαν όργανο της Κυβέρνησης, χωρίς έντονες εργατικές αγωνιστικές διεκδικήσεις, το δε ΕΚΛ επαναλειτουργώντας, συνέχισε την μαχητική του δραστηριότητα.

Η τελευταία περίοδος, ανάγεται ανάμεσα στα 1983-1986, όπου με την δικαστική απόφαση αριθμ. 98/83 διαλύθηκε το ΕΚΠΛ και δημιουργήθηκε στη θέση του το ΕΚΛ, δίνοντας μια νέα πνοή στη συνδικαλιστική πραγματικότητα της περιοχής της Λαυρεωτικής.

Αναγκαίο είναι να τονισθεί, ότι το σχέδιο αυτό εργασίας, δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς την συνεργασία και συνεισφορά παλαιότερων και νεότερων συνδικαλιστών καθώς και επιστημόνων που ενδιαφέρονται για την

2. Εργατικό Κέντρο Λαυρίου.

3. Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Περιφέρειας Λαυρίου.

ιστορική μελέτη του Λαυρίου. Εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας στους Μη-
τοσικάκο Δημήτρη, Τζιτζιφάτο Θεόφιλο, στο Διοικητικό Συμβούλιο του
ΕΚΑ και ιδιαίτερα στους Μπαφίλια Παναγιώτη και Μόρογλου Δημήτρη.

Α΄ Περίοδος 1864-1950

Επιχειρώντας μια σύντομη πολιτική περιδιολόγηση στα χρόνια αυτά, θα
πρέπει αρχικά να αναφερθεί ότι μια αμφίροπη πολιτικοκοινωνική κατά-
σταση χαρακτήρισε την Ελλάδα στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού
αιώνα.

Ο σχηματισμός ενός σύγχρονου αστικού κράτους μετά τους Βαλκανικούς
πολέμους του 1912-13, τα επιτεύγματα του κόμματος των Φιλελευθέρων και η
εξωτερική του πολιτική, βασισμένη κυρίως στη σύσφιξη των δεσμών με την
Μ. Βρετανία, προσδιόρισαν το πλαίσιο της πολιτικής διαπλοκής και των
ανερχόμενων λαϊκών δυνάμεων. Η Μικρασιατική καταστροφή, οι δικτατο-
ρίες του Πάγκαλου και του Μεταξά, η Κατοχή, η Αντίσταση και ο Εμφύλιος
είναι γεγονότα άρρηκτα συνδεδεμένα με την εγκαθίδρυση του καπιταλισμού
στην Ελλάδα και τις «καταλυτικές» συνέπειες αυτού, στην διαμόρφωση της
κοινωνικής και εργατικής πολιτικής.

Το 1864, άρχισε η επαναλειτουργία της εκμετάλλευσης των μεταλλείων
του Λαυρίου, που όπως είναι γνωστό υπήρχαν από την αρχαιότητα⁴. Η εκμε-
τάλλευσή τους παραχωρήθηκε από την κυβέρνηση Δεληγιώργη στη «Γαλ-
λική Εταιρεία». Από το 1873 ιδρύθηκε και δεύτερη εταιρεία με την επωνυμία
«Ελληνική Εταιρεία των Μεταλλουργών του Λαυρίου», η οποία ανέλαβε την
εκμετάλλευση των φλεβών και των εκβολάδων στην επιφάνεια της γης. Η
ζήτηση των μετοχών της νέας εταιρείας ήταν από την πρώτη μέρα τεράστια.
Αυτό είχε σαν συνέπεια την ανατίμηση αυτών και στη συνέχεια την απότομη
υποτίμησή τους, με αποτέλεσμα το πολιτικοοικονομικό πρόβλημα που συ-
γκλόνησε την Ελλάδα την περίοδο 1869-1875 και ονομάστηκε Λαυριακό ζή-
τημα ή Λαυρεωτικά. Αφορμή εκδήλωσης αυτού, ήταν η εμφάνιση διαφωσίας
μεταξύ της Κυβέρνησης και των Μεταλλειούχων, οι οποίοι επωφελούμενοι
της ασάφειας των Ελληνικών νόμων για τα μεταλλεία, αξίωσαν δικαιώματα
εκμετάλλευσης, τόσο της σκουριάς της αρχαίας μεταλλουργίας, όσο και των
περισευμάτων των εξορυκτικών εργασιών των αρχαίων Ελλήνων. Το θέμα
αυτό, πήρε τεράστιες διαστάσεις και για την επίλυσή του άσκησαν πιέσεις
οι κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Ιταλίας. Με τη διαμεσολάβηση όμως
του Ανδρέα Συγγρού, συγκροτήθηκε η «Ελληνική Εταιρεία των Μεταλ-

4. Ο Ξενοφών αναφέρει ότι «οὐδείς οὐδέ πειρᾶται λέγειν, ἀπό ποίου χρόνου ἐπεχειρή-
θη».

λουργών του Λαυρίου» η οποία ανέλαβε την πραγμάτωση της εργασίας αυτής με τις επιπτώσεις που προαναφέρθηκαν, όσον αφορά την ζήτηση των μετοχών⁵.

Η σχετικά γενικευμένη ενστικτώδης ταξική συνείδηση των εργατών του Λαυρίου, συνέβαλλε σημαντικά στην ανάπτυξη της οργανωμένης συνδικαλιστικής δράσης. Στα πρώτα χρόνια επαναλειτουργίας των μεταλλείων, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι διαφαίνεται μια ολοκληρωμένη ταξική συνείδηση. Βρίσκουμε όμως, τα πρώτα σπέρματα συνειδητοποίησης της εκμετάλλευσης και αντιπαράθεσης με την εργοδοσία.

Αξιοσημείωτο είναι ότι γύρω στο 1896, το Κοινωνιστικό Κίνημα βρήκε μεγάλη απήχηση στους κατοίκους του Λαυρίου, η εφημερίδα δε «Κοινωνιστής» είχε πολλούς συνδρομητές. Κύριος εκπρόσωπος των Κοινωνιστών στην περιοχή αυτή, ήταν ο Δασμουλάκης⁶.

Από το 1883 και μετά, μία σειρά απεργιακών κινητοποιήσεων εκδηλώθηκαν από την εργατική τάξη του Λαυρίου και ιδιαίτερα τους μεταλλωρύχους.

Η πρώτη απεργία⁷ στην περιοχή της Λαυρεωτικής πραγματοποιήθηκε το 1883 από τους εργάτες των μεταλλείων. Δεν υπάρχουν όμως επαρκείς πληροφορίες για τα αιτήματα, τις διεκδικήσεις και τα αποτελέσματά της.

Η δεύτερη απεργιακή κινητοποίηση⁸ εκδηλώθηκε το 1887 με κύρια αιτήματα:

- α. Την αύξηση του ημερομισθίου.
- β. Την υποχρέωση της εταιρείας να λάβει προστατευτικά μέτρα για την ζωή των μεταλλωρύχων, και
- γ. Την κατάργηση της εργασίας την Κυριακή.

Από την πρώτη μέρα παρουσίασε έντονο αναβρασμό «...παρεμβάσει όμως των αρχών ταχέως καθήσυχασαν οι εργάται».

Το 1894 ξέσπασε νέα απεργία⁹, με κύρια αιτήματα την εξασφάλιση ανθρωπινότερων συνθηκών δουλειάς και γενικότερη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των μεταλλωρύχων. Τον ίδιο χρόνο απέργησαν και οι εργάτες των καμίνων¹⁰ απαιτώντας την απομάκρυνση του επιστάτη τους Λορεντζάκη, το οποίο και πέτυχαν.

Άλλωστε, την εποχή αυτή, η εφημερίδα «Λαυρεωτική» σε άρθρο της¹¹ με

5. Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη, Τόμος 16, λ. Λαύριον, σελ. 542.

6. Εφημερίδα «Κοινωνιστής» του 1896.

7. Ι. Κορδάτος, «Ιστορία του Ελλην. Εργατικού Κινήματος», Ζ' έκδοση, Εκδόσεις Μπουκουμάνη, Αθήνα 1972, σελ. 35.

8. Ι. Κορδάτος, «Ιστορία του Ελλην. Εργατικού Κινήματος», ό.π., σελ. 35.

9. Εφημερίδα «Λαυρεωτική» του 1894.

10. Εφημερίδα «Λαυρεωτική» του 1894.

11. Εφημερίδα «Λαυρεωτική» του 1894.

τίτλο «Η δύναμις εν τη ενώσει», παρότρυνε τους εργάτες του Λαυρίου να οργανωθούν σε Σωματεία τονίζοντας τα εξής: «Κάμετεν σύλλογον διότι δι αυτού μόνον θα προκόψετε ω εργάται! Αυτό θα ειπέι δύναμις εν τη ενώσει. Έτσι προοδεύει ο κόσμος».

Αποτέλεσμα της ζύμωσης αυτής, ήταν η ίδρυση ενός από τα πρώτα Σωματεία στην Ελλάδα, του «Σωματείου Μεταλλευτών Λαυρίου»¹². Το Σωματείο αυτό είχε 5.000 μέλη περίπου τα πρώτα χρόνια της σύστασής του και τον Σπυρίδωνα Γκούζαρη πρώτο πρόεδρό του¹³. Παρουσίασε δε, δυναμική εργατική δραστηριοποίηση¹⁴ και αποτέλεσε μετέπειτα τον κορμό του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λαυρίου.

Σταθμό στην ιστορία του Εργατικού Κινήματος, αποτελεί η απεργία των μεταλλωρύχων στις 8 Απριλίου του 1896¹⁵. Οι διεκδικήσεις των εργατών περιστρέφονται στα πλαίσια που προαναφέρθηκαν, δηλαδή αύξηση του ημερομισθίου, ανθρωπινότερες συνθήκες δουλειάς και γενικότερα αντίδραση στην καταπίεση και εκμετάλλευση που μέρα με τη μέρα μεγάλωνε. Η απεργιακή αυτή κινητοποίηση διήρκεσε 15 ημέρες και πήρε σημαντικές διαστάσεις μετά την βίαιη είσοδο των απεργών στα γραφεία της εταιρείας, τα οποία και κατέστρεψαν. Πραγματοποιήθηκαν έντονες συμπλοκές, πολλοί τραυματίστηκαν, ενώ σκοτώθηκαν οι εργάτες Καραπλιάς και Βασιλακόπουλος. Τελικά πέτυχαν αύξηση του ημερομισθίου —που κυμαινόταν από 2 έως 3 δραχμές— κατά μία πεντάρα.

Η δραστηριοποίηση των μεταλλωρύχων συνεχίστηκε υποτονικά το διάστημα 1896-1906, κάτω από την καταπίεση και τη δυνάστευση των εργοδοτών.

«Η πρώτη οργανωμένη από το Σωματείο Μεταλλευτών απεργία σημειώθηκε το Μάρτιο του 1906»¹⁶ με αιτήματα:

- α. Την αύξηση του ημερομισθίου
- β. Την δημιουργία Ταμείου Συντάξεων
- γ. Την ιατρική περίθαλψη των εργατών
- δ. Την δωρη-εργασία.

Θα πρέπει να τονιστεί, ότι για την κινητοποίηση αυτή ενδιαφέρθηκε ο διευθυντής της εταιρείας Αλμπράν —μέλος του Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος— ο οποίος δήλωσε, ότι αν η απεργία διαρκέσει ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, η εταιρεία θα αναγκαστεί να υποχωρήσει. Έστερα από 9

12. Βλ. προλογικό σημείωμα στο Καταστατικό της 5ης Μαρτίου 1893 του «Συλλόγου Εργατών και Τεχνιτών Μεταλλωρύχων Λαυρίου».

13. Ι. Κορδάτος, «Ιστορία του Ελληνικού Εργατικού Κινήματος», ό.π., σελ. 42.

14. Είναι σημαντικό ότι μετά από επίμονες προσπάθειες το Σωματείο ίδρυσε το 1895 το «Ταμείο Αλληλεγγύης και Αλληλοβοηθείας».

15. Ι. Κορδάτος, «Ιστορία του Ελλην. Εργατικού Κινήματος», ό.π., σελ. 36.

16. Ι. Κορδάτος, «Ιστορία του Ελλην. Εργατικού Κινήματος», ό.π., σελ. 41.

ημέρες, αντεργατικά στοιχεία κατάφεραν και διάσπασαν την απεργία. Μάλιστα, η Εταιρεία ζήτησε αποζημίωση από τους μεταλλωρύχους 1.500.000 δρχ., ποτέ όμως δεν πήρε τα χρήματα αυτά.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, οι εργάτες των μεταλλείων πραγματοποίησαν και άλλη απεργιακή κινητοποίηση¹⁷, αλλά δεν έχουμε επαρκή στοιχεία για την περαιτέρω ανάλυσή της.

Πέρα από αυτά, τον Απρίλιο του 1918¹⁸, οι εκφορτωτές καλαμίνας και τσίγκου απέργησαν, ζητώντας αύξηση κατά μία δραχμή για κάθε μπερίνα που φόρτωναν, αντί των 62 λεπτών που έπαιρναν μέχρι τότε. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας προσπάθησε να συμβιβάσει την διαφορά. Η αντίδραση του εργοδότη Σερπιέρη, ήταν η αντικατάσταση των εργατών εκφορτωτών με Γάλλους ναύτες, για να εξοικονομήσει το ποσό των 350 δρχ. το οποίο συνολικά ζητούσαν οι απεργοί. Με επέμβαση του Υπουργού, μέσω του επόπτη Ναυπλιώτη, αποσύρθηκαν οι Γάλλοι ναύτες και οι εκφορτωτές πέτυχαν το αίτημά τους.

Επίσης τον Μάιο¹⁹, οι μεταλλουργοί ζήτησαν από τις δύο Εταιρείες και το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας 8ωρη εργασία και αύξηση του ημερομισθίου, το οποίο κυμαινόταν ανάμεσα στις 3,25 και 4,50 δραχμές. Τον ίδιο μήνα²⁰, απέργησαν κι οι μαουνιέρηδες εκφορτωτές που εργάζονταν στις εκφορτώσεις της Γαλλικής Εταιρείας, διεκδικώντας αύξηση της τιμής της μαούνας από 46,48 δρχ. σε 80 δρχ. το οποίο και πέτυχαν.

Εξάλλου τον Απρίλιο του 1919²¹, 350 τεχνίτες-μεταλλουργοί προέβησαν σε απεργιακή κινητοποίηση μιας βδομάδας, με αίτημα την αύξηση του ημερομισθίου, που έφτανε τις 9 δρχ., κατά 20-30%.

Στις αρχές του Μάρτη του 1921²², μια σημαντική απεργία πραγματοποιήθηκε από τους εργάτες των μεταλλείων. Κύριες διεκδικήσεις των εργατών ήταν η επάνοδος όλων των απεργών στις θέσεις τους μετά την λήξη της απεργίας και η αύξηση του ημερομισθίου αμέσως μόλις εμφανιζόταν βελτίωση της τιμής του εξαγόμενου στο εξωτερικό μολύβδου. Η διάρκειά της ήταν περίπου ένας μήνας. Στις 23 Μαρτίου επήλθε συμφωνία ανάμεσα στους εργοδότες και απεργούς, αλλά η Εταιρεία επαναπροσέλαβε μόνο μέρος αυτών. Κατόπιν τούτου, το Διοικητικό Συμβούλιο του συνδέσμου απεργών, αποφάσισε να συνεχιστεί η απεργία με επιπρόσθετα αιτήματα την αναγνώριση από την Εταιρεία σαν υπαλλήλων της των λιμενεργατών Λαυρίου και

17. Ι. Κορδάτος, «Ιστορία του Ελληνικού Εργατικού Κινήματος», ό.π., σελ. 43.

18. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 27 Απριλίου 1918.

19. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 26 Μαΐου 1918.

20. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 3 Μαΐου 1918.

21. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 28 Απριλίου 1919.

22. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 23 Μαρτίου 1921.

την αποζημίωση των δηλητηριασθέντων εργατών στα ορυχεία μολύβδου. Στην κινητοποίηση αυτή συμπαραστάθηκε²³ υλικά και ηθικά το Εργατικό Κέντρο Αθήνας.

Νέα απεργιακή κινητοποίηση πραγματοποίησαν οι εργάτες των μεταλλείων στις αρχές Ιουλίου του 1923²⁴ διεκδικώντας και πάλι, αύξηση των ημερομισθίων και 8ωρη εργασία.

Από την άλλη μεριά οι εργάτες του Σουνίου, τον Απρίλιο του 1924²⁵, κατέβηκαν σε απεργία, γιατί ο εργολάβος Α. Μπόκαρης αρνήθηκε να πληρώσει αύξηση 15% επί του ημερομισθίου —όπως έκαναν οι δύο Μεταλλουργικές Εταιρείες— με το επιχείρημα ότι αυτός πλήρωνε ημερομισθίο μεγαλύτερο απ' ότι πλήρωναν οι εταιρείες αυτές.

Τον ίδιο χρόνο, οι εργάτες του Λαυρίου διαμαρτυρήθηκαν έντονα για την ομαδική δολοφονία των εργατών της Αθήνας και του Πειραιά στη διάρκεια της ματωμένης Πρωτομαγιάς του 1924²⁶.

Επίσης στις 27 Ιανουαρίου του 1927, οι μεταλλωρύχοι πραγματοποίησαν απεργιακή κινητοποίηση²⁷, στη διάρκεια της οποίας δολοφονήθηκε και ο Συρίγος. Περισσότερες όμως πληροφορίες για την κινητοποίηση αυτή δεν υπάρχουν.

Ο εορτασμός της Διεθνούς Αντιπολεμικής Μέρας, της 1ης Αυγούστου του 1929, βρήκε απήχηση και στους Μεταλλωρύχους του Λαυρίου²⁸. Έγιναν συγκεντρώσεις σε όλα σχεδόν τα τμήματα των δύο Μεταλλουργικών Εταιρειών, όπου αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί 24ωρη απεργία και να συμμετάσχουν οι εργάτες στην αντιπολεμική διαδήλωση.

Για την κινητοποίηση αυτή, η εφημερίδα «Ριζοσπάστης» σημειώνει: «...Μπροστά στην αποφασιστική κινητοποίηση των εργατών κατά του πολέμου, ο γνωστός δολοφόνος των εργατών μοίραρχος Κριαράς, κάλεσε πέντε συντρόφους για να τους κάνει νουθεσίες και απειλές, ότι θα τους στείλει εξορία, αν συμμετάσχουν στην απεργία»²⁹.

Η αναγραφή των απεργιακών κινητοποιήσεων που προαναφέρθηκαν, είναι το σύνολο σχεδόν της εργατικής δραστηριοποίησης στην περιοχή του Λαυρίου στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα.

Προφορικές μαρτυρίες³⁰, υποστηρίζουν, ότι στα πλαίσια μιας προσπά-

23. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 18 και 20 Μαρτίου 1921.

24. Λιβιεράτου, «Το Ελληνικό Εργατικό Κίνημα 1918-1923», εκδόσεις Καρανάση, Αθήνα 1976, σελ. 143.

25. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 25 Απριλίου 1924.

26. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 5 Μαΐου 1924.

27. Συνεντεύξεις παλαιών Συνδικαλιστών Θ. Τζιτζιφάτου και Δ. Μητσικάκου.

28. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 29 Ιουλίου 1929.

29. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 29 Ιουλίου 1929.

30. Από συνεντεύξεις παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου, Θ. Τζιτζιφάτου.

θειας συνδικαλιστικής συστηματοποίησης των εργατικών διεκδικήσεων, στις αρχές της 10ετίας του 1930, συστάθηκε το Εργατικό Κέντρο Λαυρίου. Παρόλα τα κενά της τεκμηρίωσης, δεν φαίνεται να υπάρχουν περιθώρια αμφιβολίας για την γενική ορθότητα της εκτίμησης αυτής. Εκείνο που θεωρείται βέβαιο είναι ότι από τα πρώτα χρόνια της δημιουργίας του μέχρι του 1950, το Εργατικό Κέντρο λειτούργησε χωρίς Καταστατικό με προσωρινή διοίκηση³¹, η οποία δρούσε σαν φερέφانو των εργοδοτών και των εκάστοτε κυβερνήσεων. Έτσι, όταν η Γαλλική Εταιρεία προέβη σε μαζικές απολύσεις εργαζομένων στις αρχές του 1935³², η διοίκηση του Σωματείου Μεταλλωρύχων —που ταυτιζόταν με την διοίκηση του Εργατικού Κέντρου— δεν επιχείρησε καμιά ουσιαστική προσπάθεια εναντίωσης στην απόφαση αυτή. Οι εργάτες με δική τους πρωτοβουλία πραγματοποίησαν στις 22 Ιανουαρίου³³ συγκέντρωση-συλλαλητήριο και έστειλαν επιτροπή να εκθέσει τα αιτήματά τους στη διεύθυνση της Εταιρείας.

Όσον αφορά τα μέλη της πρώτης Διοίκησης του Εργατικού Κέντρου Λαυρίου, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι διασώζονται μόνο τα ονόματα του Μιχάλη Γαλάκου και Φίλιππα Λούκα.

Τα Σωματεία που πήραν την πρωτοβουλία σύστασής του ήταν:

- α. Το Σωματείο Μεταλλευτών Λαυρίου.
- β. Το Σωματείο Λιμενεργατών.
- γ. Το Σωματείο Μικροβιοτεχνών Κατασκευής Κουμπιών.

Στην διάρκεια της Κατοχής αλλά και μετέπειτα στον Εμφύλιο, διακόπηκε η λειτουργία τόσο του Σωματείου Μεταλλευτών, όσο και του Εργατικού Κέντρου. Μεμονωμένες προσπάθειες διεκδικητικού χαρακτήρα παρατηρήθηκαν κατά καιρούς. Είναι αξιοσημείωτο, ότι στην διάρκεια της Κατοχής, οι εργάτες των μεταλλείων, με πρωτεργάτη τον Αυγέρη απαίτησαν την παροχή τροφίμων από τις δύο Εταιρείες³⁴.

Η αναγραφή των βασικότερων παραμέτρων του εργατικού κινήματος στην περιοχή της Λαυρεωτικής, πριν από την σύσταση του Εργατικού Κέντρου αλλά και μετέπειτα, δεν έχει απλά ιστορική σημασία. Σε πολύ μεγάλο βαθμό, μια σειρά από τυποποιημένες συμπεριφορές και συνδικαλιστικές «σταθερές» επιβίωσαν και πολύ αργότερα, μερικές μάλιστα μέχρι σήμερα. Η επισήμανση των συμπεριφορών αυτών και η αναγωγή τους στις συγκεκριμένες πολιτικές και κοινωνικές καταβολές μέσα στις οποίες διαμορφώθηκαν, βοηθάει ίσως στην καλύτερη ιστορική προσέγγιση της δράσης του Εργατικού Κέντρου και στην μεθόδευση μιας προσπάθειας ανάλυσης αυτής.

31. Εννοείται ότι δεν ήταν αιρετή.

32. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 15 Ιανουαρίου 1935.

33. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 29 Ιανουαρίου 1935.

34. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου, Θ. Τζιτζιφάτου.

Μέχρι εδώ η μελέτη του θέματός μας περιορίστηκε σε μια γενικότερη οπτική προσέγγιση των διεκδικήσεων και αγώνων της εργατικής τάξης του Λαυρίου ως το 1950. Θα προχωρήσουμε τώρα στην ειδικότερη ανάλυση της δράσης και λειτουργίας του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου, βάσει του περιορισμένου αρχείου που έχουμε στην διάθεσή μας. Οι διαπιστώσεις όμως στις οποίες καταλήξαμε δεν είναι αποκομμένες από την δράση και οριοθέτηση των δραστηριοτήτων αυτού.

Β' Περίοδος 1950-1957

Η κυβέρνηση Πλαστήρα ψήφισε το 1952 νέο Σύνταγμα και πραγμάτωσε την προσχώρησή της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ. Στη συνέχεια επί κυβέρνησης Παπάγου υποτιμήθηκε η δραχμή κατά 50%. Στις 4 Οκτωβρίου 1954, ο Βασίλειος Παύλος ανέθεσε την Πρωθυπουργία στον Κωνσταντίνο Καραμανλή, που ίδρυσε νέο κόμμα με τον τίτλο «Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση» και παρέμεινε στην Κυβέρνηση μέχρι το 1961.

Ουσιαστικά, η επίσημη ίδρυση του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λαυρίου ανάγεται στις 19 Φεβρουαρίου 1950.

Στην επίσημη ίδρυση αυτού, συνέβαλαν τρία (3) σωματεία:

- α. Ο Σύλλογος Εργατοτεχνιτών Μεταλλευτών Λαυρίου, με αντιπρόσωπο το Φίλιππο Δούκα,
- β. Ο Σύνδεσμος Εργατών Λιμένος Λαυρίου, με αντιπρόσωπο τον Δημήτρη Μαυρομιχάλη και,
- γ. Ο Σύλλογος Ιδιωτικών Υπαλλήλων Αγώνυμων Βιομηχανικών Εταιρειών Λαυρίου, με αντιπρόσωπο τον Μιχαήλ Τζανετάκη.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι τα μέλη της προσωρινής διοικητικής επιτροπής του Κέντρου δήλωσαν έγγραφα ότι δεν εμφορούνταν από ανατρεπτικές ιδέες, ούτε ανήκαν σε καμία ανατρεπτική πολιτική οργάνωση.

Το πρώτο αυτό καταστατικό αποτελείται συνολικά από 30 άρθρα και αναγράφει τα εξής:

«Τίτλος και έδρα

Αρχικά ανακοινώνεται, η ίδρυση Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου με έδρα το Λαύριο. Στη συγκρότησή του συμμετέχουν Επαγγελματικές Οργανώσεις των Εργατικών και Υπαλληλικών Σωματείων της περιφέρειας του Λαυρίου (άρθρα 1 και 2).

Σκοπός

Σκοποί του Κέντρου είναι:

- α. Η συνένωση των Σωματείων των μισθωτών, εργατών και υπαλλήλων για την προστασία των ηθικών, οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων τους.

- β. Η αντιπροσώπευση των Σωματείων του στα διάφορα Συλλογικά Πολιτικά Όργανα.
- γ. Η ενίσχυση της εθνικής, πνευματικής, κοινωνικής και επαγγελματικής κατάρτισης των εργαζομένων.
- δ. Η μέριμνα για την επέκταση της εργατικής και κοινωνικής νομοθεσίας και η επίβλεψη για την εφαρμογή της (άρθρο 3).

Μέσα

Οι προηγούμενοι σκοποί θα πραγματοποιθούν:

- α. Με την οργάνωση όλων των εργαζομένων και την ανάπτυξη της επαγγελματικής και παραγωγικής τους συνείδησης.
- β. Με την υποβοήθηση των αρμοδίων οργάνων για την εφαρμογή των εργατικών νόμων, των συλλογικών συμβάσεων και των διαιτητικών αποφάσεων.
- γ. Με την ίδρυση συνεταιρισμών κατανάλωσης καθώς και οικοδομικών συνεταιρισμών.
- δ. Με τη λήψη από την Διοίκηση μέτρων, για την συνδικαλιστική, οικονομική και επαγγελματική ανύψωση των εργαζομένων.
- ε. Με την παροχή υλικής και ηθικής βοήθειας στις οργανώσεις και τα μέλη τους και τέλος,
- στ. Με την παροχή ψυχαγωγίας και την κατάρτιση εργατικής βιβλιοθήκης και έκδοση ημερήσιου τύπου, μέχρι και την έκδοση εφημερίδας. Υπογραμμίζεται ότι το ΕΚΛ ανήκει στη ΓΣΕΕ³⁵ (άρθρα 4, 5).

Συγκρότηση, Προσχώρηση, Υποχρεώσεις, Δικαιώματα, Διαγραφή

Το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου συγκροτείται από:

- α. Τα Εργατικά ή Υπαλληλικά Επαγγελματικά Σωματεία που ανήκουν στη δύναμή του.
- β. Τις Επαγγελματικές, Εργατικές και Υπαλληλικές οργανώσεις που επιθυμούν να προσχωρήσουν σε αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού.

Στη συνέχεια αναγράφονται, τα απαραίτητα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την προσχώρηση των Σωματείων ή Οργανώσεων στο Κέντρο. Όσον αφορά τις υποχρεώσεις των Οργανώσεων αυτών θα πρέπει να αναφέρουμε ότι:

- α. Θα πρέπει να ανήκουν στη ΓΣΕΕ.
- β. Να συμμορφώνονται απόλυτα και να τηρούν το Καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό.
- γ. Να εκτελούν τις αποφάσεις της Διοίκησης και των Οργάνων του Κέντρου.

35. Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος.

- δ. Να εκπληρούν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις.
- ε. Να καλούν έγγραφα στις εκάστοτε Γενικές Συνελεύσεις τους το Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου.
- στ. Να υποβάλλουν κάθε εξάμηνο έγγραφη έκθεση στο Διοικητικό Συμβούλιο της διοικητικής και ταμειακής τους κατάστασης καθώς και την αριθμητική τους δύναμη.
- ζ. Να διατυπώνει κάθε Σωματείο στα άρθρα του Καταστατικού του ότι αποτελεί μέλος του Κέντρου και της ΓΣΕΕ και να γιορτάζει την 1η Μαΐου σαν Διεθνή Εργατική Γιορτή.

Δικαιούνται δε:

- I) Να παρίστανται μέσω των αντιπροσώπων τους στα Τοπικά Συνέδρια και να ασκούν έλεγχο στη Διοίκηση.
- II) Να εκλέγουν τη Διοίκηση του Κέντρου μέσω των αντιπροσώπων τους.
- III) Να ζητούν ηθική ενίσχυση από το ΕΚΛ για την εξύψωση των εργατικών τους συμφερόντων.

Δυνατότητα διαγραφής έχει το Διοικητικό Συμβούλιο, εφ' όσον οι οργανώσεις καθυστερούν τις οικονομικές υποχρεώσεις τους, περισσότερο από ένα εξάμηνο αδικαιολόγητα και απειθαρχούν με το Καταστατικό και τις αποφάσεις της Διοίκησης.

Είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι σοβαρός λόγος διαγραφής οργάνωσης, αποτελεί η άσκηση από αυτήν αντεθνικής ή κομμουνιστικής προπαγάνδας και η δράση της κατά τρόπο που ζημιώνει τα συμφέροντα των εργαζομένων (άρθρα 6-11).

Διοίκηση

Η Διοίκηση ασκείται από εννεαμελές συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται κάθε τρία (3) χρόνια μέσω μυστικής και με ψηφοδέλτια ψηφοφορίας, από την Γενική Συνέλευση των αντιπροσώπων. Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται κάθε Μάρτιο μήνα, το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει μεταξύ των μελών του τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γενικό Γραμματέα, τον Ταμία και τον Έφορο. Εκλέγονται επίσης και τρία (3) αναπληρωματικά μέλη. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι προσωπικά και αλληλέγγυα υπεύθυνα για την ταμειακή και διοικητική διαχείριση του Κέντρου καθώς και για την σωστή εφαρμογή του Καταστατικού και του Εσωτερικού Κανονισμού, δικαιούνται δε αποζημίωση ή επιχορήγηση για απασχόληση από την εργασία τους (άρθρα 12-15).

Καθήκοντα Διοίκησης

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί το ανώτατο διοικητικό και εκτελεστικό όργανο του ΕΚΛ. Εκτός των άλλων, εκτελεί τις αποφάσεις των Τοπικών Συνεδρίων, των Γενικών Συνελεύσεων και των Διοικητικών Συμβουλίων του Κέντρου. Παρακολουθεί όλες τις εργασίες και τις Γεν. Συνελεύσεις των

Σωματείων, όπου υποχρεωτικά παρευρίσκεται με αντιπρόσωπο. Διαχειρίζεται με την επιτροπή κάθε απεργού του Σωματείου τις κηρυσσόμενες απεργίες και διοργανώνει επιμορφωτικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις. Επίσης αποφασίζει για την διάθεση των πόρων και των προσόδων του Κέντρου.

Οι συνεδριάσεις του Δ.Σ. πραγματοποιούνται τακτικά κάθε μήνα, σε ορισμένη ημέρα, έκτακτα δε, όταν παρουσιαστεί ανάγκη, μετά από πρόσκληση του Προέδρου και του Γεν. Γραμματέα. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας υπερτερεί η ψήφος του Προέδρου.

Ξεχωριστά ο πρόεδρος εκπροσωπεί το ΕΚΛ ενώπιον των Διοικητικών, Δικαστικών, Εκκλησιαστικών και προξενικών αρχών. Διευθύνει τις συνεδριάσεις του Δ.Σ., τα τοπικά συνέδρια των αντιπροσώπων και τις Γενικές Συνελεύσεις των Διοικητικών Συμβουλίων.

Ο Γενικός Γραμματέας διευθύνει το γραφείο, φυλάσσει το αρχείο και την σφραγίδα του Κέντρου, διενεργεί την αλληλογραφία και υπογράφει με τον Πρόεδρο, τα έγγραφα, τα πρακτικά και τα εντάλματα εισπράξεων και πληρωμών.

Ο Ταμίας έχει ευθύνη για την ταμειακή κατάσταση του Κέντρου και την κινητή ή ακίνητη περιουσία αυτού, είναι δε υπεύθυνος προσωπικά για απώλεια χρημάτων και κάθε ανωμαλία στη διαχείρησή τους.

Οι Έφοροι παραλαμβάνουν και επιβλέπουν την περιουσία του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου καθώς και τα γραφεία και τις Γενικές Συνελεύσεις αυτού (άρθρα 16-21).

Τοπικά Συνέδρια, Γενικές Συνελεύσεις

Οι αντιπρόσωποι των Σωματείων συνέρχονται σε Τοπικό Συνέδριο καλούμενο από το Δ.Σ. του ΕΚΛ. Οι αντιπρόσωποι που μετέχουν από κάθε Σωματείο κυμαίνονται ανάλογα με τη δύναμη αυτού, από ένα έως επτά μέλη.

Το Συνέδριο είναι το ανώτατο όργανο του ΕΚΛ και επιλαμβάνεται κάθε ζήτημα που απασχολεί αυτό, ειδικότερα:

- α. Διενεργεί έλεγχο στις Διοικητικές και Οικονομικές πράξεις της Διοικήσεως.
- β. Εγκρίνει τον προϋπολογισμό και απολογισμό του Κέντρου.
- γ. Εκλέγει μεταξύ των αντιπροσώπων την Διοίκηση και τους αντιπροσώπους για την ΓΣΕΕ και τροποποιεί το καταστατικό βάσει των σχετικών νόμων.

Στο Συνέδριο μετέχουν με θετική ψήφο εκ μέρους της Διοίκησης, οι εκάστοτε Πρόεδρος και Γεν. Γραμματέας έχοντας δυνατότητα επανεκλογής τους (άρθρα 21-23).

Αρχαιρεσίες

Η προκήρυξη του Συνεδρίου γίνεται μετά από απόφαση του Δ.Σ. τρεις μήνες πριν από την ημέρα σύγκλησής του. Από τους αντιπροσώπους του

Συνεδρίου εκλέγεται 3μελής εξελεγκτική επιτροπή, η οποία προβαίνει σε έλεγχο της διαχείρισης του Δ.Σ. και υποβάλλει έγγραφα την έκθεσή της στο Συνέδριο μέχρι τη λήξη των εργασιών αυτού.

Επίσης εκλέγεται 5μελής Εφορευτική Επιτροπή με σκοπό τη διενέργεια αρχαιρεσιών για ανάδειξη της νέας διοικήσεως.

Οι αποφάσεις της συνέλευσης των αντιπροσώπων λαμβάνονται με πλειοψηφία του μισού συν ένα των παρόντων μελών, είναι δε άκυρες αν η Συνέλευση δεν βρίσκεται σε απαρτία.

Κάθε ψηφοφορία που αφορά ζητήματα αρχαιρεσίας, εμπιστοσύνης προς τη Διοίκηση, έγκριση λογοδοσίας, προσωπικά εν γένει ζητήματα και απεργίες είναι άκυρη αν δεν είναι μυστική. Κάθε ψηφοφορία που αφορά άλλα θέματα γίνεται με ανάταση χειρός ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, ποτέ όμως δι' βοής.

Οι Γενικές Συνελεύσεις των Διοικητικών Συμβουλίων των Σωματείων που ανήκουν στη δύναμη του ΕΚΛ, συνέρχονται τακτικά κάθε χρόνο, έκτακτα δε, όποτε αυτό ζητηθεί έγγραφα από το 1/20 των οικονομικά εντάξει Σωματείων ή το κρίνει αναγκαίο η Διοίκηση του Κέντρου. Η Γεν. Συνέλευση των Διοικητικών Συμβουλίων, γνωμοδοτεί τα καταστατικά αυτών ή μελετά κάθε ζήτημα το οποίο δεν προβλέπεται από το Καταστατικό και τον Εσωτερικό Κανονισμό (άρθρα 24-26).

Γενικές Διατάξεις

Το ΕΚΛ ασκεί πειθαρχική εξουσία στα Σωματεία ή τους αντιπροσώπους τους, έχοντας τη δυνατότητα να αποβάλλει από το οίκημα του Κέντρου ή να διαγράψει μετά από απόφαση του Δ.Σ., τα Σωματεία και τις οργανώσεις που αντιστρατεύονται τους σκοπούς, τις επιδιώξεις και τις διατάξεις του Καταστατικού.

Το Κέντρο έχει σφραγίδα στρογγυλή με τίτλο γύρω-γύρω «Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου» και ένα σφυρί στη μέση σαν έμβλημα. Η σημαία του, είναι η εθνική σημαία η οποία φέρει στη μέση ένα σφυρί και γύρω τις λέξεις «Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου». Η επέτειος του Κέντρου εορτάζεται την 1η Μαΐου κάθε χρόνου. Ο τρόπος του εορτασμού κανονίζεται με απόφαση της Διοίκησης. Κάθε θέμα που δεν προβλέπεται από το καταστατικό κανονίζεται με ειδικό εσωτερικό κανονισμό τον οποίο ψηφίζει το Δ.Σ. (άρθρα 27-30)».

Από το Φεβρουάριο ως το καλοκαίρι του 1950, το ΕΚΛ διοικείτο από προσωρινό 5μελές Δ.Σ. Το καλοκαίρι, έγιναν για πρώτη φορά αρχαιρεσίες και η Διοίκηση του Κέντρου περιήλθε στα χέρια των εργατών. Στις αρχαιρεσίες αυτές Πρόεδρος εξελέγη ο Χαραμής Δημήτρης, Γενικός Γραμματέας ο Μητσικάκος Δημήτρης, Ταμίας ο Φουντωτός Γιάννης και Μέλη οι: Τζιτζιφάτος Θεόφιλος και Βουγιούκας Γιώργος.

Οι αρχαιρεσίες επανελήφθησαν μετά από δύο χρόνια και εξελέγη πάλι η προηγούμενη Διοίκηση. Τα μέλη του Δ.Σ. του Κέντρου ήταν ταυτόχρονα και μέλη του Δ.Σ. των Μεταλλωρύχων. Εκτός αυτού το Σωματείο Μεταλλωρύχων κάλυπτε το 95% περίπου των μελών του ΕΚΛ. Για τους δύο αυτούς λόγους, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι δραστηριότητες του Κέντρου ήταν ουσιαστικά «ταυτόσημες» με αυτές του Σωματείου Μεταλλωρύχων.

Την περίοδο αυτή, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές απεργιακές κινητοποιήσεις και βασικές διεκδικήσεις υποστηρίχθηκαν από το Κέντρο. Ανάμεσα σε αυτές μπορούμε να αναφέρουμε: Την 20ήμερη απεργία του 1953³⁶. Η απεργία αυτή πραγματοποιήθηκε από τους μεταλλωρύχους. Κύρια αιτήματα των απεργών ήταν: α. Η δημιουργία μέσων μεταφοράς από την Κερατέα στον τόπο εργασίας γιατί οι εργάτες μετέβαιναν πεζοί, β. Η χορήγηση ανθυγιεινού επιδόματος και γ. Η βελτίωση της στάσης της εργοδοσίας και των επιστατών απέναντι στους εργάτες. Μετά από έντονες κινητοποιήσεις οι μεταλλωρύχοι πέτυχαν τα προαναφερθέντα. Το 1956 διεκδικώντας αύξηση των αποδοχών τους πραγματοποίησαν νέα απεργία. Κατάφεραν να αυξηθεί το ημερομίσθιο κατά 5 δραχμές, το οποίο την εποχή αυτή κυμαινόταν από 31 έως 31,50. Τον ίδιο χρόνο, με αφορμή την ανεξέλεγκτη απόλυση 30 εργατών από την Γαλλική Εταιρεία, πραγματοποιήθηκε 4ήμερη απεργία πείνας, και για να λυθεί η απεργία, οι εργοδότες αναγκάστηκαν και επαναπροσέλαβαν τους απολυθέντες και δεσμεύθηκαν έγγραφα, να μην προβαίνουν σε αυθαίρετες απολύσεις.

Είναι δε αξιοσημείωτο, στο 12ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ το 1955, το ΕΚΛ και το Σωματείο Μεταλλωρύχων διαγράφηκαν. Κύριοι υπαίτιοι της διαγραφής ήταν ο Μακρής και Μεσαντζής. Μετά την διαγραφή τους προσχώρησαν στα Ελεύθερα Συνδικάτα και στην συνέχεια στις 115 Σ.Ε.Ο.

Γ' Περίοδος 1957-1967

Όπως προαναφέρθηκε, μέχρι το 1961, Πρωθυπουργός της χώρας ήταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Τον Νοέμβριο του 1962, άρχισε η σύνδεση της Ελλάδας με την Ε.Ο.Κ. Στην συνέχεια παρατηρούνται σύντομες εναλλαγές κυβερνήσεων μέχρι τις εκλογές του Φεβρουάριου του 1964, οι οποίες κατέληξαν σε πρωτοφανή νίκη της Ένωσης Κέντρου, με Πρωθυπουργό τον Γεώργιο Παπανδρέου. Το 1965, σημειώνονται τα «Ιουλιανά», τα οποία τερματίστηκαν στις 14 Σεπτεμβρίου, όταν ο Σ. Στεφανόπουλος κατόρθωσε να συγκεντρώσει ασθενή πλειοψηφία στην Βουλή.

Το Συνδικαλιστικό κίνημα στο Λαύριο, παρουσίασε μία νέα διάσταση, όταν το 1957 ιδρύεται ένα δεύτερο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο, το Εργατοϋ-

36. Από συνέντευξη των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου και Θ. Τζιτζιφάτου.

παλληλικό Κέντρο Περιφέρειας Λαυρίου. Η ίδρυση του Κέντρου αυτού έδωσε μία νέα ιδιοτυπία στην συνδικαλιστική εξέλιξη και είχε ιδιαίτερες επιπτώσεις στην εργατική ιστορική πορεία, η οποία έχασε σταδιακά την ιδιάζουσα σημασία της. Με γνώμονα αναφοράς το ΕΚΠΛ, η συνολική συνδικαλιστική λειτουργικότητα τίθεται κατευθειαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και σταδιακά μειώνει την αγωνιστικότητά της.

Στο σημείο αυτό, πριν προχωρήσουμε σε περισσότερες αναλύσεις για την δραστηριότητα του Κέντρου αυτού, θα παραθέσουμε το Ιδρυτικό Καταστατικό, βάση του οποίου λειτούργησε. Το καταστατικό της 27ης Ιανουαρίου 1957 αποτελεί ουσιαστικά μικρή τροποποίηση του καταστατικού της 19ης Φεβρουαρίου 1950.

Σαν ιδρυτές του φέρονται οι: Πρίφτης Νίκος, Δρουγόσης Νίκος, Ζουμάς Δημήτρης, Γκότσης Γεώργιος, Γκότσης Κων/νος, Πρεβενάς Κων/νος, Λιάγκης Γιάννης και Καλουπάκης Βασίλης.

Τα Σωματεία και ο «επίσημος» αριθμός των μελών τους³⁷, που υπάγονταν στη δύναμη του ΕΚΠΛ ήταν τα εξής:

- α. Σωματείο Εργατών και Τεχνιτών Μεταλλωρύχων Εθνικοφρόνων Λαυρίου Καμαρέζης-Κερατέας με 90 μέλη περίπου,
- β. Σωματείο Φορτοεκφορτωτών ξηράς με 25 μέλη περίπου,
- γ. Σωματείο Σερβιτόρων με 25 μέλη περίπου,
- δ. Σωματείο Μισθωτών Κλωστοϋφαντουργών Λαυρίου-Κερατέας με 148 μέλη περίπου,
- ε. Σύλλογος Εκρηκτικών και Χημικών Βιομηχανικών Εταιρειών Λαυρίου, που το 1965 μετονομάστηκε σε Ένωση Υπαλλήλων Εργατών ΒΕΛΠΕΞ με 50 μέλη περίπου,
- στ. Σωματείο Ηλεκτροτεχνιτών Λαυρίου με 25 μέλη περίπου,
- ζ. Σωματείο Οικοδόμων περιφέρειας Λαυρίου με 60 μέλη περίπου, που το 1965 διασπάστηκε σε: i) Σωματείο Οικοδόμων Αναβύσσου με 25 μέλη περίπου και ii) Σωματείο Οικοδόμων Κερατέας με 30 μέλη περίπου,
- η. Σωματείο Αλιεργατών Λαυρίου με 25 μέλη περίπου,
- θ. Σωματείο Ιδιωτικών Υπαλλήλων Λαυρίου με 60 μέλη περίπου,
- ι. Σωματείο Εργατών Λιμένος Λαυρίου με 25 μέλη περίπου, που προσχώρησε το 1964 στο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο.

Ανάμεσα στα μέλη τους, υπάγονταν συνταξιούχοι, επαγγελματίες κλπ. και κάθε ένα από αυτά, είχε στην πραγματικότητα το πολύ 26 μέλη³⁸ και σχεδόν όλα είχαν το ρόλο του σωματείου-«σφραγίδα»³⁹. Το Ιδρυτικό Καταστατικό της 27ης Ιανουαρίου 1957 αποτελείται συνολικά από 30 άρθρα, όπως

37. Αρχείο του ΕΚΛ και συγκεκριμένα έγγραφο της 30ής Μαΐου 1951.

38. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου, Θ. Τζιτζιφάτου.

39. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου, Θ. Τζιτζιφάτου.

και το Καταστατικό της 19ης Φεβρουαρίου 1950. Εφόσον το δεύτερο Καταστατικό αποτελεί, παρά τον Ιδρυτικό του χαρακτήρα, ουσιαστικά τροποποίηση του πρώτου, θα περιοριστούμε μόνο στην αναφορά των τροποποιήσεων:

Τίτλος και Έδρα

Στα πρώτα άρθρα αναφέρεται η ίδρυση Επαγγελματικού Σωματείου με την επωνυμία «Εργατοϋπαλληλικόν Κέντρον Περιφέρειας Λαυρίου» με έδρα το Λαύριο (άρθρο 1).

Δικαιώματα

Στα δικαιώματα των Οργανώσεων που απαρτίζουν το ΕΚΠΛ, παραλείπεται το δικαίωμα αυτών, να ζητούν την ηθική ενίσχυση του Κέντρου για την εξύψωση των επαγγελματικών τους συμφερόντων (άρθρο 10).

Διοίκηση

Το Διοικητικό Συμβούλιο μειώνεται από 9 σε επτά 7 μέλη (άρθρο 12).

Τοπικά Συνέδρια και Γενικές Συνεδριάσεις

Το Συνέδριο δεν εκλέγει, αλλά εγκρίνει, μεταξύ των αντιπροσώπων τη Διοίκηση του Κέντρου και τους αντιπροσώπους για την ΓΣΕΕ.

Γενικές Διατάξεις

Τόσο η σφραγίδα όσο και η σημαία παραμένουν οι ίδιες με μοναδική διαφοροποίηση, την πρόσθεση της λέξης «Περιφέρειας».

Οι Συνδικαλιστικές προεκτάσεις της ίδρυσης του ΕΚΠΛ είναι καταφανείς. Όσο και αν είχε τον τίτλο του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου, η υποστήριξη των διεκδικήσεων της εργατικής τάξης ήταν πλασματική και ποτέ δεν έπαψε να θεμελιώνεται και να αποτελεί επισφράγιση της κυβερνητικής πολιτικής. Η εμφάνιση της νέας αυτής διάστασης της συνδικαλιστικής δράσης στο Λαύριο, σημάδεψε σημαντικά την πορεία των γεγονότων. Δεν μπορεί να υπάρξει αμφιβολία, ότι η άκοπη επικράτηση των κυβερνητικών προσδοκιών διευκολύνθηκε σημαντικά, με αρνητικές επιπτώσεις στην υποστήριξη των διεκδικήσεων των εργατών. Ήδη, από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του, διαχωρίστηκε και πήρε τον άτυπο τίτλο του «Εθνικόφρονου Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου». Συσπείρωσε δε, στη δύναμή του όλους τους «Δεξιούς» εργαζόμενους, που δεν «απαιτούσαν», ούτε «διεκδικούσαν» από την Πολιτεία.

Από αυτό και μόνο συνάγεται, ότι κύριο μέλημά του ήταν η εξασφάλιση όρων καλής συνδιαλλαγής και επικοινωνίας με την εκάστοτε Κυβέρνηση, το Υπουργείο Εργασίας και την ΓΣΕΕ. Κάτι τέτοιο ήταν δυνατό να γίνει μόνο με την συκοφάντηση και απεμπόληση του έργου των αριστερών εργατών.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι:

Στις 21 Φεβρουαρίου 1957, αποδοκίμασε έντονα την χορήγηση αμνηστίας στους «αμετανόητους αριστερούς ηγέτες διότι αν απολυθούν θα αρχίσουν

και πάλι την προπαγάνδα υπέρ του ΚΚΕ»⁴⁰.

Στην προκήρυξη που ανήγγειλε τον εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς του 1959, αναφέρεται εκτός των άλλων: «...Προσευχόμεθα με υπερηφάνεια και έξαρσιν εις την Εθνικήν Εργατικήν Πρωτομαγιά και ηνωμένοι όλοι οι εργαζόμενοι γύρω από τον Εργάτην Υπουργόν μας, όστις ποικιλοτρόπως επιδεικνύει το ενδιαφέρον του διά την τάξιν μας...», «Υπερασπιζόμεθα την δημοκρατικήν ελευθερίαν και είμεθα υπερήφανοι δι' αυτό. Τούτο, δεν σημαίνει ότι όλα τα προβαλλόμενα είναι δίκαια. Συνάδελφοι, δεν προβάλλομεν αιτήματα της τάξης μας διότι είναι γνωστά εις τους κυβερνώντας ως και εις ολόκληρον τον πολιτικόν κόσμον της χώρας μας, τι αξιοί η τάξις μας διά να ζήση» «Ζήτω η Εθνική μας Κυβέρνηση», «Ζήτω ο Εργάτης Υπουργός»⁴¹.

Στις 16 Απριλίου 1961, η Νομαρχία Αττικής σε συνεργασία με το Κέντρο, έπαυσε από τα καθήκοντά τους ορισμένα μέλη σωματείων με αριστερές πολιτικές πεποιθήσεις⁴².

Εξάλλου, σε ανοιχτή επιστολή που έστειλε στις 21 Αυγούστου 1961 η Διοίκηση του Κέντρου, της οποίας Πρόεδρος ήταν ο Ευστάθιος Γρηγοράσκος και Γεν. Γραμματέας ο Κων/νος Γκότσης, αναγράφονται τα εξής: «Οι Έλληνες εργατοϋπάλληλοι Λαυρίου-Καμαρέζης-Κερατέας, διαμαρτύρονται για την νέα προδοσία της Κομμουνιστικής ΕΔΑ σε βάρος της Ελληνικής Πατρίδος και υπέρ της Βουλγαρίας». Ζητούν δε να παρθούν τα εξής μέτρα από την Εθνική Κυβέρνηση:

- α. ...Να εκκαθαρίση τον κρατικό μηχανισμό από όλα τα όργανα του κομμουνισμού, που βρίσκονται μεταξύ των Δημοσίων Υπαλλήλων.
- β. ...Να αποβληθούν από τις διάφορες εργασίες, πάσης μορφής, της χώρας οι κομμουνιστάι και στη θέση τους να τοποθετηθούν Έλληνες εργάτες, που αγαπούν την πατρίδα. Οι δούλοι και οι πράκτορες των Σλαύων δεν πρέπει να τρώνε το ψωμί των Ελλήνων.
- γ. ...Να παύση η αποστολή των συλλαμβανομένων πρακτόρων εις τόπους παραθερισμού, υπό μορφήν εξορίας και η καλοπέρασή τους με δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού και του Ελληνικού λαού. Να δημιουργηθούν στρατόπεδα αναγκαστικής εργασίας, όπως γίνεται στον «Κομμουνιστικό παράδεισο».
- δ. ...Καλούμεν ολόκληρον τον εθνικά σκεπτόμενον πολιτικόν κόσμον της χώρας μας, να τεθή επικεφαλής του αγώνος κατά των κομμουνιστών και του κομμουνισμού και δηλώνουμε εμείς οι Έλληνες Εργατοϋπάλληλοι, ότι θα είμεθα ο νικηφόρος στρατός της Ελλάδος, που θα λαμπρύνη για μία ακόμη

40. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 21 Φεβρουαρίου 1957.

41. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 1ης Μαΐου 1959.

42. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 16 Απριλίου 1961.

φορά την ένδοξη πατρίδα μας στον αγώνα κατά της βαρβαρότητας, της κομμουνιστικής βαρβαρότητας»⁴³.

Είναι άξια λόγου, η συμπαράταξη και η συνεργασία με τους εργοδότες των εργοστασίων της περιοχής. Χαρακτηριστικά σημειώνεται, ότι στις 22 Οκτωβρίου 1965, το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο ευχαριστεί και συγχαίρει τους εργοδότες αδελφούς Καρέλα, γιατί «συνέτειναν ώστε να λυθή ευκολότερα το πρόβλημα της κομμουνιστικής διεισδύσεως στα εργατικά σωματεία και στις συνειδήσεις των εργατών»⁴⁴.

Δεν πρόκειται να προχωρήσουμε περισσότερο στο θέμα αυτό, άλλωστε δεν επιδέχεται περισσότερη ανάλυση. Αν το επισημαίνουμε είναι γιατί πρέπει να υπογραμμιστεί το γεγονός μιας αριστη διαφοροποίησης των δύο Κέντρων, που λειτουργούσαν την περίοδο αυτή στο Λαύριο.

Οι δραστηριότητες του ΕΚΠΛ περιορίζονται σε ψυχαγωγικές εκδρομές⁴⁵ μέσω της Εργατικής Εστίας και σε υποτυπώδεις εορτασμούς της Εργατικής Πρωτομαγιάς.

Όπως στη δεκαετία αυτή έτσι και μετέπειτα, οι διεκδικήσεις και τα αιτήματα των εργατών έμειναν στο περιθώριο δίνοντας στην εργασιακή σχέση μια απλά «τυπική» μορφή, όπου ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους εργάτες και τους εργοδότες επισκιάζοταν, γιατί «ανάδειξις της Διοικήσεως εις θέματα αναγόμενα εις την συνδικαλιστικήν οργάνωση και δράση των εργατικών και επαγγελματικών σωματείων δεν επιτρέπεται»⁴⁶.

Η διαφοροποίηση του ΕΚΠΛ, από το άλλο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο, έγινε από την πρώτη στιγμή ορατή και παρ' όλες τις ομοιότητες των καταστατικών τους, οι διαφορές στη διεκδίκηση των αιτημάτων τους και στην υποστήριξη των εργαζομένων, ήταν έντονες.

Ο αγωνιστικός ρόλος του ΕΚΛ, υπήρξε στην περίοδο αυτή κρίσιμος, στο μέτρο που αποφάσισε να δώσει μια δημοκρατικότερη διάσταση στη Συνδικαλιστική δράση, τροποποιώντας το Ιδρυτικό Καταστατικό της 19ης Φεβρουαρίου 1950, αλλά και στο πλαίσιο της διεύρυνσης των διεκδικήσεων των αυτόχθονων συνδικαλιστικών δυνάμεων. Στο ΕΚΛ δόθηκε ο άτυπος τίτλος «παράνομου-αριστερού» τόσο γιατί δρούσε εκτός ΓΣΕΕ, όσο και γιατί αντιστεκόταν στην κυβερνητική οικονομική, κοινωνική και εργατική πολιτική.

Το Κέντρο αυτό είχε στη δύναμή του τα μεγαλύτερα και αγωνιστικότερα Σωματεία⁴⁷:

43. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 21 Αυγούστου 1961.

44. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 22 Οκτωβρίου 1965.

45. Από τις συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου και Θ. Τζιτζιφάτου.

46. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 21 Ιανουαρίου 1964.

47. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου και Θ. Τζιτζιφάτου.

- α. Το Σωματείο Μεταλλωρύχων με 667 μέλη περίπου,
- β. Το Σωματείο Κλωστοϋφαντουργών με 1.200 μέλη περίπου,
- γ. Το Σωματείο ΒΕΛΠΕΞ-Εκρηκτικών Υλών με 130 μέλη περίπου,
- δ. Το Σωματείο Οικοδόμων με 117 μέλη περίπου,
- ε. Το Σωματείο Αρτεργατών με 25 μέλη περίπου,
- στ. Το Σωματείο Λιμενεργατών με 20 μέλη περίπου,
- ζ. Την Ένωση Ιδιωτικών Υπαλλήλων Λαυρεωτικής.

Μετά τις αρχαιρεσίες του 1960, με Πρόεδρο τον Δημ. Χαραμή, Γεν. Γραμματέα τον Ευστάθιο Χατζηγινατιάδη, Ταμία τον Δημ. Μητσικάκο, Αντιπρόεδρο τον Δημ. Βουγιούκα, Έφορο τον Ελευθέριο Μαλγκρινό και Συμβούλους τους: Θεόφιλο Τζιτζιφάτο, Γιάννη Γιοβάνη, Πέτρο Ανδριτσάκη και Παντελή Κατσίκη⁴⁸ αποφασίστηκε η τροποποίηση του Ιδρυτικού Καταστατικού του 1950.

Το Καταστατικό της 12ης Δεκεμβρίου του 1961, αποτελείται και αυτό από 30 άρθρα και εμφανίζεται τροποποιημένο ή διαφοροποιημένο σε σχέση με τα προηγούμενα καταστατικά στα εξής σημεία:

Μέσα

«Το ΕΚΛ ανήκει σε Ανώτερο Συνδικαλιστικό Οργανισμό, μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης των Αντιπροσώπων αυτού και όχι στη ΓΣΕΕ» (άρθρο 5).

Υποχρεώσεις - Διαγραφή

«Οι οργανώσεις που απαρτίζουν το Κέντρο υποχρεούνται:

- α) Να συμμορφώνονται απόλυτα και να τηρούν το Καταστατικό και τον Εσωτερικό Κανονισμό, αλλά να μην είναι μέλη της ΓΣΕΕ και
- β) Κάθε 1 Μαΐου τόσο το ΕΚΛ όσο και κάθε Σωματείο που ανήκει στη δύναμή του, εκτός από τον εορτασμό της επετείου, θα πρέπει να καλεί τα μέλη σε 24ωρη απεργία» (άρθρο 8).

Δεν αναφέρονται ότι διαγράφονται μετά από απόφαση του Δ.Σ., οι οργανώσεις που ασκούν αντεθνική ή κομμουνιστική προπαγάνδα και δρουν κατά τρόπο που είναι επιζήμιος για τα συμφέροντα των μισθωτών.

Διοίκηση

Όλοι όσοι εκλέχθηκαν και δεν ανήκουν στο Διοικητικό Συμβούλιο θεωρούνται αναπληρωματικά μέλη και όχι μόνο τρία (άρθρο 14).

Τοπικά Συνέδρια, Γενικές Συνελεύσεις

Αυξάνεται «ο αριθμός των αντιπροσώπων των Σωματείων που μετέχουν στα Τοπικά Συνέδρια και κυμαίνεται από 2 έως 9 ανάλογα με τη δύναμή τους» (άρθρο 22).

48. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου και Θ. Τζιτζιφάτου.

«Το Συνέδριο εκλέγει» και όχι εγκρίνει —όπως αναφέρεται στο Καταστάτικό της 27ης Ιανουαρίου 1957— «μεταξύ των Αντιπροσώπων, την Διοίκηση του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου και τους αντιπροσώπους για τους ανώτερους Συνδικαλιστικούς φορείς» (άρθρο 23).

Γενικές Διατάξεις

Η διαφοροποίηση της σφραγίδας, του εμβλήματος και της σημαίας από το ΕΚΠΛ περιορίζεται στην παράλειψη της λέξης «Περιφέρειας». Συμπληρωματικά αναγράφεται ότι «σε περίπτωση διάλυσης του Κέντρου, όλη η περιουσία του κινητή και ακίνητη, περιέχεται στο μεγαλύτερο Σωματείο της δύναμής του, βάσει του αριθμού των μελών του, το οποίο υποχρεούται να την παραδώσει στο Κέντρο σε περίπτωση επανασύστασης αυτού» (άρθρο 30).

Η διαφορετική αντιμετώπιση των αγωνιστικών διεκδικήσεων των εργατών από τα δύο Εργατοϋπαλληλικά Κέντρα, είναι χαρακτηριστική. Παρόλο που το ΕΚΛ δρούσε στην παρανομία και αντιμετώπιζε την κρατική αδιαφορία και εχθρότητα, ενεργοποιήθηκε έντονα και πήρε μέρος στην οργάνωση του συνδικαλιστικού κινήματος στο Λαύριο.

Στάθηκε υποστηρικτής πολλών απεργιακών κινητοποιήσεων, οι πιο σημαντικές από τις οποίες ήταν:

Η απεργία τον Αύγουστο του 1961⁴⁹, που πραγματοποιήθηκε από όλα τα Σωματεία που ανήκαν στη δύναμή του, με αιτήματα: την αύξηση των αποδοχών και την ενίσχυση των συνδικαλιστικών ελευθεριών. Η διάρκεια αυτής ήταν 72 ημέρες και κατά την εξέλιξή της ασκήθηκε έντονη βία και χύθηκε αίμα. Έφθασε δε στο Λαύριο ο Διοικητής της Χωροφυλακής Τομαράς με 600 περίπου χωροφύλακες για να πατάξουν τους απεργούς. Μάλιστα, μετά από κάλεσμα της Διοίκησης του Κέντρου, την 42η ημέρα της απεργίας, 647 εργαζόμενοι συγκεντρώθηκαν στον κινηματογράφο REX του Λαυρίου και αποφάσισαν την συνέχιση της κινητοποίησής τους κάτω από την επίβλεψη και την βία των Χωροφυλάκων. Η απεργιακή αυτή κινητοποίηση έληξε χωρίς ικανοποίηση των αιτημάτων των απεργών και πριν από τη λήξη της συνελήφθησαν μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου και συγκεκριμένα οι Δ. Μητσικάκος και Θ. Τζιτζιφάτος, οι οποίοι προφυλακίστηκαν και έμειναν 2 1/2 μήνες στη φυλακή. Επίσης, η απεργία τον Απρίλιο του 1964⁵⁰. Την εποχή αυτή έντονες πολιτικές και ιδεολογικές διαφοροποιήσεις εκδηλώνονταν από την μεριά της άρχουσας αστικής τάξης, απέναντι στην Κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου. Σχετική και ενδεικτική των διαφοροποιήσεων αυτών, ήταν η στάση των εργοστασιαρχών Καρέλα.

Οι συνθήκες εργασίας στην Κλωστοϋφαντουργία «Αιγαίο» ήταν απάν-

49. Εφημερίδα «Αυγή» της 27 Αυγούστου 1961.

50. Από συνεντεύξεις των Δ. Μητσικάκου, Θ. Τζιτζιφάτου, Ε. Κακαβογιάννη.

θρωπες. Συγκεκριμένα: α) Δεν τηρούσαν οι διατάξεις των νόμων που όριζαν, ότι κάθε υφάντρια έπρεπε να είχε υπό την επίβλεψη της 4 ηλεκτρικούς αργαλειούς, ενώ στο «Αιγαίο» κάθε υφάντρια είχε 32 αργαλειούς. β) Εργάζονταν ανήλικα κορίτσια που επέβλεπαν 32 αργαλειούς και αν δεν έφταναν σε ένα προκαθορισμένο σημείο παραγωγικότητας, σημειώνονταν μείωση του μισθού τους ο οποίος συγκαταλέγονταν στο παιδικό μισθό. γ) Τα μέτρα πρόληψης και προστασίας της υγείας των εργαζομένων ήταν ελλιπή ή μάλλον ολότελα ανύπαρκτα.

Αφορμή εκδήλωσης αυτής της απεργιακής κινητοποίησης, υπήρξε η απόφαση των Καρέλα να διακόψουν την λειτουργία ενός ειδικού χώρου που χρησίμεε σαν υποτυπώδη «καφενείο-εστιατόριο», όπου οι εργαζόμενοι έπαιρναν πρόχειρα το φαγητό τους γιατί οι χώροι δουλειάς ήταν ακατάλληλοι. Αρχικά, οι εργάτες αντέδρασαν έντονα, με συνέπεια την απόλυση μερικών από αυτούς. Απαντώντας στις απολύσεις αυτές, προέβησαν σε απεργιακή κινητοποίηση και κατάληψη του χώρου δουλειάς, που πήρε σημαντικές διαστάσεις. Οι κάτοικοι του Λαυρίου και οι εργάτες άλλων εργοστασίων συμπαραστάθηκαν στους απεργούς. Χαρακτηριστικό είναι ότι μεγάλο τμήμα της Διεύθυνσης Χωροφυλακής της Αθήνας ήλθε στο Λαύριο, όπου πραγματοποιήθηκε σύμπλοκή με τους απεργούς στην πλατεία της πόλης. Οι χωροφύλακες χτυπούσαν αλύπητα και φώναζαν στους απεργούς ότι: «Παπανδρέου δεν θέλατε, αυτά τώρα παθαίνετε». Είναι σχετικό ότι τον Οκτώβρη του 1964, το ΕΚΠΛ διέγραψε⁵¹, το Σωματείο Μισθωτών Κλωστοϋφαντουργών Λαυρίου Κερατέας από την δύναμή του, με τον ισχυρισμό ότι προέβη σε αυτήν την διεκδικητική κινητοποίηση κατευθυνόμενο από εξωσυνδικαλιστικούς παράγοντες και δρώντας σαν «τυφλόν όργανον των επιδιώξεων της ΕΔΑ».

Από την εποχή αυτή και πέρα, η αγωνιστική λειτουργία του ΕΚΛ μοιάζει να «ευθυγραμμίζεται» πολύ περισσότερο με τα αιτήματα και τους αγώνες των εργατών του Λαυρίου. Η «ευθυγράμμιση» αυτή δεν είναι βέβαια απόλυτα ουσιαστική, και τούτο γιατί η οικονομική ανεπάρκεια και η κρατική εναντίωση περιόρισαν την αγωνιστική δράση του.

Αλλά, ήδη το γεγονός της αναμόρφωσης του Καταστατικού με διατάξεις που να προσεγγίζουν περισσότερο την εργατική συνείδηση συγκλίνει, στο να υποθέσουμε ότι μία προσπάθεια εργατικής ταξικής εκλογίκευσης των συνδικαλιστικών λειτουργιών είχε επιχειρηθεί.

Ο ρόλος του ΕΚΛ, σαν του κυριότερου συνδικαλιστικού οργάνου και υπέρμαχου των διεκδικήσεων των εργατών, επικεντρώνεται στον εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς, μαζί με τις ανώτερες συνδικαλιστικές οργανώσεις στις οποίες εκάστοτε ανήκε, πραγματοποιώντας συγκεντρώσεις στο Λαύριο, κύριο χαρακτηριστικό των οποίων ήταν η επίκριση της κυβερνητι-

51. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 30 Μαΐου 1964.

κής εργατικής πολιτικής, καθώς και 24ωρες απεργιακές κινητοποιήσεις, όπως όριζε το Καταστατικό.

Το 1964⁵² με Πρόεδρο τον Γ. Βουγιούκα και Γεν. Γραμματέα τον Κων. Πόγκα παρατηρείται μια διαλλακτική στάση προσέγγισης και συνδιαλλαγής με το ΕΚΠΛ. Στις 5 Μαΐου, κάλεσε την Διοίκηση του Κυβερνητικού Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου να συγγιορτάσουν την Πρωτομαγιά στο οίκημα του δεύτερου, η πρόταση όμως αυτή απορρίφθηκε από την διοίκηση του ΕΚΠΛ.

Η αρνητική θέση του ΕΚΛ, απέναντι στην Εργατική Εστία και το Υπουργείο Εργασίας, αποτέλεσε ίσως το σημαντικότερο παράγοντα που βάρυνε την ανεμπόδιστη αγωνιστική διεκδικητικότητα του. Στον τομέα της επιμορφωτικής ανέλιξης⁵³ παρατηρείται μια σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων, αλλά είναι χαρακτηριστική η παντελής έλλειψη έκδοσης τύπου.

Όσον αφορά την ψυχαγωγία των εργατών, αθηναϊκοί θίασοι καλούνται στο Λαύριο και πραγματοποιούνται σειρά θεατρικών παραστάσεων.

Δ' Περίοδος 1967-1974

Η έκρυθμη πολιτικοοικονομική κατάσταση, που χαρακτήριζε τη χώρα, έρχεται να επισφραγιστεί με την κήρυξη της δικτατορίας στις 21 Απριλίου 1967, με όλες τις επιπτώσεις που συνεπάγονται απ' αυτή, επιπτώσεις που άσκησαν καταλυτικές επιδράσεις και στο συνδικαλιστικό κίνημα.

Είναι φανερό ότι η έντονη καθυστέρηση ανέλιξης της συνδικαλιστικής δράσης, συμβάδισε με την διεύρυνση και ενίσχυση των εξουσιών του ΕΚΠΛ. Η κοινωνική σημασία του γεγονότος αυτού, δεν είναι δυνατόν να αναδυθεί καθαρά, παρά μόνο αν συνδεθεί με τις διαδικασίες ενίσχυσης ενός δικτατορικού καθεστώτος σε συνδυασμό με μία φασιστικής έμπνευσης πολιτική και εργατική υπονόμευση.

Το Κέντρο αυτό εξακολούθησε να λειτουργεί στη διάρκεια της επτάχρονης δικτατορίας, υλοποιώντας και εδραιώνοντας τους στόχους και τις αποφάσεις της. Μάλιστα αυξήθηκε ο αριθμός των σωματείων-«σφραγίδων» της δύναμής του κατά τρία⁵⁴. Συγκεκριμένα προστέθηκαν:

- α. Το 1968 το Σωματείο Οδηγών Φορτηγών Αυτοκινήτων Λαυρίου με 32 μέλη περίπου,
- β. Το 1970 ο Σύνδεσμος Υπαλλήλων Ανωτόμων Βιομηχανικών Εταιρειών με 140 μέλη περίπου,

52. Αρχείο ΕΚΛ, έγγραφο της 5 Μαΐου 1964.

53. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσιάκου και Θ. Τζιτζιφάτου.

54. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 3 Μαΐου 1981.

γ. Το 1972, ο Σύλλογος Εργατοτεχνιτών ΔΕΗ με 20 μέλη περίπου.

Εξάλλου το 1970⁵⁵, το Σωματείο Οικοδόμων Κερατέας μετονομάστηκε σε Συνδικάτο Εργατοτεχνιτών Δομικών Εργασιών και Συναφών Επαγγελμάτων Κερατέας και το Σωματείο Οικοδόμων Αναβύσσου σε Συνδικάτο Εργατοτεχνιτών Δομικών Εργασιών και Συναφών Επαγγελμάτων Αναβύσσου και Περιχώρων.

Η καθεωτή σύμπτωση των φορέων της πολιτικής και συνδικαλιστικής εξουσίας ήταν γεγονός. Χαρακτηριστικά σημειώνεται ότι στις 23 Σεπτεμβρίου του 1968⁵⁶, το ΕΚΠΛ έλαβε κοινοποίηση από το Εργατικό Κέντρο Βέροιας για την παροχή «...καταποπιστικού υλικού που αφορά το Δημοψήφισμα της 29ης Σεπτεμβρίου και να παρακαλέσωμεν όπως εις τα πλαίσια της ημετέρας αρμοδιότητας, φροντίσητε διά την άμεσον και ευρείαν κοινοποίησιν εις άπασας τας υφ' υμάς οργανώσεις».

Άλλωστε με προκήρυξη της 23 Οκτωβρίου 1968, η Διοίκηση⁵⁷ του Κέντρου με Πρόεδρο τον Δ. Γκίνη και Γεν. Γραμματέα τον Ι. Κίτρο, κάλεσε τα μέλη του να αγωνιστούν με όλες τις δυνάμεις τους για την πραγματοποίηση των στόχων και επιδιώξεων της «επανάστασης» της 21 Απριλίου '67, «...η οποία αποτελεί εγγύηση για την αξιοποίηση των μεγάλων αρετών του Ελληνικού Λαού...»⁵⁸.

Η διαδικασία εδραίωσης και στήριξης του δικτατορικού καθεστώτος ήταν ορατή, μέσα από κάθε εκδήλωσή του. Στις 4 Δεκεμβρίου 1972, το Κέντρο συμμετείχε στο μνημόσυνο για τα θύματα «της κομμουνιστικής επιβολής ενάντια στο Έθνος»⁵⁹. Επίσης στις 18 Ιουλίου 1972⁶⁰ η Διοίκηση⁶¹ με Πρόεδρο τον Κολοβέα και Γεν. Γραμματέα τον Ζαρέα, κάλεσε πανεργατική συγκέντρωση υπέρ της Ελληνικής Δημοκρατίας στα γραφεία της Εργατικής Εστίας. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκε εκτός των άλλων⁶²: «...Η εργατούπολη του Λαυρίου, φύση και θέση δημοκρατική, θα επιβεβαιώσει την θέληση και την απόφασή της να συμπαρασταθεί στον Αρχηγό του Κράτους και Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Γ. Παπαδόπουλο στη νέα, μεγάλη και ιστορική προσπάθεια την οποία ανέλαβε για την επάνοδο της Δημοκρατίας στην πανάρχαια κοιτίδα της».

Για απεργιακές κινητοποιήσεις, είναι αδύνατο να γίνεται λόγος την περίοδο αυτή. Η δράση του Κέντρου, περιοριζόταν στην παρακολούθηση σε-

55. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 3 Μαΐου 1981.

56. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 23 Σεπτεμβρίου 1968.

57. Αρχείο του ΕΚΛ, Έγγραφο της 23 Οκτωβρίου 1968.

58. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 23 Οκτωβρίου 1968.

59. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 4 Νοεμβρίου 1972.

60. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 18 Ιουλίου 1972.

61. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 18 Ιουλίου 1972.

62. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 18 Ιουλίου 1972.

μινιρίων⁶³, σε ομιλίες⁶⁴, σε υποτυπώδεις συνδικαλιστικές οργανώσεις και σε διοργάνωση ψυχαγωγικών εκδρομών⁶⁵.

Η τυπική δύναμη του ΕΚΠΛ, απόρρεε πραγματικά αλλά και θεσμικά από το γεγονός της προσφερόμενης εξουσίας από την Πολιτεία. Μια εξουσία που συνεπαγόταν μονοπώληση των εργατικών λειτουργιών, μια και το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου διαλύθηκε αμέσως μόλις επιβλήθηκε η Χούντα των Συνταγματαρχών. Η Χωροφυλακή της περιοχής με την βοήθεια υποστηρικτών του καθεστώτος κατάστρεψαν οτιδήποτε υλικό είχε σχέση με το ΕΚΛ και απαγόρευσαν την λειτουργία του δευτεροβάθμιου αυτού οργάνου εργατικής συμμετοχής⁶⁶.

Ε' Περίοδος 1974-1983

Μετά την πτώση της δικτατορίας, σχηματίστηκε κυβέρνηση με Πρωθυπουργό τον Κ. Καραμανλή, η οποία το 1975 αναθεώρησε το Σύνταγμα του 1952. Το 1978 πραγματοποιήθηκε και ουσιαστική ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Μετά από σύντομες εναλλαγές της Πρωθυπουργίας, από τον Ε. Αβέρωφ και Γ. Ράλλη, το 1981 πραγματοποιήθηκαν εκλογές, στις οποίες αναδείχθηκε Κυβέρνηση, το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα με Πρωθυπουργό τον Ανδρέα Παπανδρέου.

Η συνδικαλιστική δράση του ΕΚΠΛ συνεχίστηκε και αυτή την περίοδο. Διαβρωμένο από την συμπαράταξή του με την χούντα, στάθηκε για μία ακόμη φορά, υποστηρικτής των αποφάσεων της μεταπολιτευτικής Κυβέρνησης.

Η λειτουργία του στηρίχθηκε στο Καταστατικό της 27ης Ιανουαρίου 1957, με Πρόεδρο του Δ.Σ. τον Ε. Συρίγο και Γενικό Γραμματέα τον Α. Μελανοφρύδη⁶⁷. Όσον αφορά, τα σωματεία-«σφραγίδες» της δύναμής του⁶⁸, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι κατά την περίοδο αυτή αυξήθηκαν, δημοσιεύοντας «επίσημο» αριθμό μελών πολύ μεγαλύτερο από τον πραγματικό. Προστέθηκαν τα εξής:

- α. Το 1978 το Σωματείο Οικοδόμων Κέας, με 35 μέλη περίπου,
- β. Το 1980 το Σωματείο Αλιεργατών Λαυρίου «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», με 42 μέλη περίπου,
- γ. Το 1977 η Ένωση Ιδιωτικών Υπαλλήλων Λαυρεωτικής-Πολεμιστών εν

63. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 26 Οκτωβρίου 1971.

64. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 25 Νοεμβρίου 1972.

65. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 4 Νοεμβρίου 1972.

66. Από συνεντεύξεις των παλαιών συνδικαλιστών Δ. Μητσικάκου, Θ. Τζιτζιφάτου.

67. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 5ης Μαΐου 1981.

68. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 5ης Μαΐου 1981.

γένει του Νόμου 751/1836, με 493 μέλη περίπου, το οποίο είχε αποχωρήσει από το ΕΚΠΛ το 1969.

Εξάλλου το 1976, ο Σύλλογος Εργατοϋπαλλήλων ΔΕΗ μετονομάστηκε σε Ένωση Προσωπικού ΔΕΗ-Σταθμός Παραγωγής Ενέργειας Λαυρίου.

Όσο και αν η δράση του ΕΚΠΛ δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί σαν καθαρά αρνητική, με την έννοια, ότι απλώς οριοθετεί, καθλώνει και διακανονίζει τα εργατικά αιτήματα, που κατά τα λοιπά εκφράζονται και υποστηρίζονται από το ΕΚΛ, εμπεριέχει μία υποτυπώδη συνδικαλιστική ύπαρξη.

Σαν συνδικαλιστικό όργανο πραγματοποιούσε τυπικά συνέδρια, τα οποία χαρακτηρίζονταν από έλλειψη νομιμότητας. Έτσι το έκτακτο συνέδριο⁶⁹ της 11ης Φεβρουαρίου 1976 συγκλήθηκε χωρίς προκήρυξη και ανακοίνωση και γι' αυτό καταγγέλθηκε σαν παρωδία.

Επισημαίνοντας τα βασικότερα αιτήματα τα οποία υποστήριξε⁷⁰, θα πρέπει να σημειώσουμε, ότι αυτά περιορίζονται σε θέματα γενικότερου τοπικού ενδιαφέροντος, παρά σε ουσιαστικές εργατικές διεκδικήσεις. Συγκεκριμενοποιούνται δε:

- α. Στην πλήρη επάνδρωση του υποκαταστήματος του ΙΚΑ.
- β. Στην δημιουργία Σταθμού Πρώτων Βοηθειών.
- γ. Στην ανέγερση ιδιόκτητης οικοδομής από το ΙΚΑ.
- δ. Στην κατασκευή από την Εργατική Εστία του Κέντρου Νεότητας.
- ε. Στην ανέγερση Εργατικών Κατοικιών.

Γενικά, όλη η δραστηριοποίησή του, οριοθετείται σε φιλοκυβερνητικά πλαίσια, εκφράζοντας αντίδραση-σε κάθε συμπεριφορά που αντιπαράθεται στα πλαίσια αυτά. Γι' αυτό εναντιώθηκε στις δραστηριότητες⁷¹ του Δήμαρχου Λαυρίου Κ. Πόγκα, κατηγορώντας τον ότι οι πράξεις του προσανατολίζονται σύμφωνα με τις κομματικές του επιδιώξεις.

Ο σημαντικότερος τομέας επίδοσης του ΕΚΠΛ ήταν ο πολιτιστικός-ψυχαγωγικός. Διοργάνωνε μεγάλο αριθμό εκδρομών⁷², παραχωρούσε το οίκημά του για την πραγμάτωση πολιτιστικών και ψυχαγωγικών εκδηλώσεων⁷³, προέβαινε σε σωρεία προικοδοτικών επιχορηγήσεων⁷⁴ και συμμετείχε στην διενέργεια διαφόρων εράνων⁷⁵.

Η βασική διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στα δύο Εργατοϋπαλληλικά Κέντρα του Λαυρίου, συνεχίστηκε να υπάρχει και την περίοδο αυτή, όπως

69. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 11 Φεβρουαρίου 1976.

70. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 18 Ιουλίου 1978.

71. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 10 Σεπτεμβρίου και 20 Σεπτεμβρίου 1977.

72. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 23 Αυγούστου 1977.

73. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 23 Μαρτίου 1977.

74. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 25 Σεπτεμβρίου 1978.

75. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 18 Απριλίου 1975.

προαναφέραμε. Το ΕΚΛ επανασυστάθηκε το 1974 έχοντας την πρωτοκαθεδρία των συνδικαλιστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Κύριο κορμό του αποτελούσε και πάλι το Σωματείο Μεταλλωρύχων. Μέχρι το 1977 λειτούργησε με προσωρινή διοίκηση⁷⁶, της οποίας Πρόεδρος ήταν ο Γ. Βουγιούκας και Γεν. Γραμματέας ο Σ. Μαργιόλης. Για πρώτη φορά αρχαιρεσίες έγιναν⁷⁷ τον ίδιο χρόνο κατά τις οποίες Πρόεδρος εκλέχθηκε ο Θ. Τζιτζιφάτος.

Τα πρώτα σωματεία που συσπειρώθηκαν στη δύναμή του⁷⁸, κατά χρονική σειρά στην περίοδο της επανασύστασής τους ήταν:

- α. Το 1974, ο Σύλλογος Εργατών και Τεχνιτών Μεταλλωρύχων Λαυρίου, με 600 μέλη περίπου,
- β. Το 1977, το Σωματείο OLYMBIC MARINE A.E., με 150 μέλη περίπου,
- γ. Το 1979, το Σωματείο Λαυρεωτικής ΑΒΕΛ με 450 μέλη περίπου και
- δ. Το 1979, το Σωματείο Κλωστοϋφαντουργών, με 1.000 μέλη περίπου.

Άλλωστε όλες οι απεργιακές κινητοποιήσεις που εκδηλώθηκαν την περίοδο αυτή, είχαν την ουσιαστική, υλική και ηθική συμπαράσταση του Κέντρου. Ειδικότερα:

α) Η 24ωρη απεργία⁷⁹ στις 16 Φεβρουαρίου 1978 από τους εργαζόμενους στην ΠΥΡΚΑΛ, με αιτήματα την απομάκρυνση των επικίνδυνων τμημάτων του εργοστασίου.

Σημειώνεται, ότι από το 1975 έως το 1978, είχαν βρει το θάνατο 8 εργάτες και πάνω από 60 είχαν τραυματισθεί από εκρήξεις και αναφλέξεις. Η χωροφυλακή της περιοχής, με τον συνταγματάρχη Ι. Παπαναστασίου, διέταξε την απαγόρευση πραγματοποίησης της απεργίας με την πρόφαση ότι θα ήταν επικίνδυνη. Πολλά εργατικά σωματεία και ευρύτερες πολιτικές οργανώσεις, εξέφρασαν συμπαράσταση στην κινητοποίηση αυτή. Μάλιστα η Ένωση Ελλήνων Χημικών⁸⁰ έστειλε υπόμνημα στις 7 Δεκεμβρίου 1978, στο Υπουργείο Εργασίας από το οποίο ζητούσε να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την σωστή λειτουργία της ΠΥΡΚΑΛ και συγκεκριμένα: Το κλείσιμο του εργοστασίου και την καταβολή όλων των μισθών και ημερομισθίων στους εργαζόμενους, μέχρι την σε ορθή και επιστημονική βάση λειτουργία του εργοστασίου.

β) Η απεργία των οδηγών φορτηγών αυτοκινήτων⁸¹ τον Ιούνιο του 1978, οι οποίοι διεκδικούσαν φορολογικές απαλλαγές και αιτήματα γενικότερου οικονομικού χαρακτήρα. Η απεργία αυτή διήρκεσε 15 μέρες και έληξε με ικανοποίηση των απεργών.

76. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 27 Απριλίου 1977.

77. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 27 Απριλίου 1977.

78. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 10 Ιουνίου 1979.

79. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 16 Φεβρουαρίου 1978.

80. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 7 Δεκεμβρίου 1978.

81. Από συνέντευξη του συνδικαλιστή Δ. Μόρογλου.

γ) Η σημαντική απεργία⁸² της 1ης Ιουλίου 1978 από το Σωματείο Λαυρεωτικής ΑΒΕΛ. Οι απεργοί ζητούσαν συνολικά την ικανοποίηση 18 αιτημάτων από την Εταιρεία. Τα κυριότερα από αυτά ήταν:

1. Η επαναπρόσληψη δύο απολυθέντων.
2. Η λήψη μέτρων πρόληψης και ασφάλειας και υγιεινής.
3. Αύξηση των αποδοχών τους.

Στις 3 Ιουλίου οι εργοδότες αποδέχθηκαν όλα τα αιτήματα εκτός από τέσσερα και κύρια την επαναπρόσληψη των απολυθέντων. Η απεργία τελικά έληξε μετά από 28 μέρες με την διαμεσολάβηση του Υπουργείου Εργασίας αν και τα τέσσερα αιτήματα δεν έγιναν και πάλι αποδεκτά. Είναι αξιοσημείωτο, ότι για πρώτη φορά στο ΕΚΠΛ και συγκεκριμένα ο Πρόεδρός του Ι. Κολοβέας εκδήλωσε τάσεις συμπάραστασης προς τους απεργούς συμμετέχοντας στην τριμελή επιτροπή, που συγκροτήθηκε για την συζήτηση των αιτημάτων. Από τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου επειδή τα οικονομικά αιτήματά τους δεν ικανοποιήθηκαν οι εργαζόμενοι στη Λαυρεωτική πραγματοποίησαν 4ωρες στάσεις εργασίας.

δ) Οι εργαζόμενοι στην ΔΕΗ το 1979⁸³, προέβησαν σε 10ήμερη απεργία πείνας με οικονομικά αιτήματα τα οποία έγιναν αποδεκτά από την διοίκηση της ΔΕΗ.

ε) Τον Οκτώβριο του 1979⁸⁴ οι εργαζόμενοι στην ΠΥΡΚΑΛ ξεκίνησαν νέα απεργία η οποία διήρκεσε 40 μέρες με αιτήματα:

1. Την λήψη προστατευτικών μέτρων στους χώρους δουλειάς.
2. Ύπαρξη νοσοκόμου.
3. Κατάλληλο όχημα που θα πληρεί τους όρους νοσοκομειακού αυτοκινήτου.
4. Αντιπυρικές στολές και
5. Οικονομικά επιδόματα.

Σε ένδειξη συμπάραστασης στους απεργούς, στις 14 Οκτωβρίου το ΕΚΛ διοργάνωσε Πανλαυρεωτική Πανεργατική συγκέντρωση στην πόλη. Η Εταιρεία αποφάσισε να φροντίσει για την επίλυση όλων των προαναφερθέντων αιτημάτων, εκτός από την χορήγηση οικονομικών επιδομάτων στους εργαζόμενους.

στ) Επίσης στις 9 Δεκεμβρίου 1979, οι εργαζόμενοι στην πλαστική και χημική Βιομηχανία προέβησαν σε 24ωρη απεργιακή κινητοποίηση⁸⁵ διεκδικώντας:

1. Αύξηση του ημερομισθίου κατά 30%.

82. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 1 Ιουλίου 1978.

83. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 4 Ιανουαρίου 1979.

84. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 4 Ιανουαρίου 1979.

85. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 9 Δεκεμβρίου 1979.

2. Λήψη προστατευτικών μέτρων στις συνθήκες δουλειάς.

3. Κατάργηση των αντεργατικών νόμων.

4. Ενίσχυση των συνδικαλιστικών και δημοκρατικών ελευθεριών.

ζ) Στις 26 Αυγούστου 1982, εξ αιτίας της απόλυσης επτά εργαζομένων από την Εταιρεία OLYMBIC MARINE A.E.⁸⁶ πραγματοποιήθηκε 24ωρη απεργία για την επαναπρόσληψη των απολυθέντων, δημιουργήθηκε επιτροπή τριμερούς συνεργασίας από αντιπρόσωπους του ΕΚΛ, της εταιρείας και του επιθεωρητή εργασίας Λαυρίου. Η διεύθυνση όμως δεν δέχθηκε να επαναπροσλάβει τους απολυθέντες.

η) Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να υπογραμμιστεί η κατάληψη της Γαλλικής Εταιρείας⁸⁷ επί δέκα τρεις μήνες, από τον Απρίλιο του 1982 μέχρι το τέλος Απριλίου του 1983. Η εξόρυξη των μεταλλευμάτων είχε διακοπεί από το 1980, ενώ στο τέλος του 1981, διακόπηκε ολικά η λειτουργία της Εταιρείας. Για τον λόγο αυτό, οι εργαζόμενοι προέβησαν σε κατάληψη του χώρου εργασίας απαιτώντας την επαναλειτουργία της Εταιρείας με «Κοινωνικοποιημένη μορφή». Τον Μάιο του 1983 επαναλειτούργησε με την επωνυμία «Ελληνική Μεταλλευτική Εταιρεία Λαυρίου Α.Ε.» και με μετόχους⁸⁸ την Τράπεζα Επενδύσεων, τον Δήμο Λαυρίου και τους εργαζόμενους.

Εκδηλώνοντας συνέπεια στις διατάξεις του καταστατικού του, το ΕΚΛ συμμετείχε στον εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς με έκδοση ψηφίσματος, συγκεντρώσεις και 24ωρη απεργιακή κινητοποίηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι από την εποχή αυτή, οι διεκδικήσεις τους ξεπερνούν τα στενά συνδικαλιστικά πλαίσια και στρέφονται σε θέματα ευρύτερου κοινωνικού και πολιτικού ενδιαφέροντος. Αν ανατρέξουμε στα ψηφίσματα⁸⁹ που εκδόθηκαν κατά τους εορτασμούς της εργατικής Πρωτομαγιάς, θα παρατηρήσουμε ότι οι διεκδικήσεις του περιστρέφονται στα εξής θέματα:

α. Τιμαριθμική αναπροσαρμογή των μισθών, ημερομισθίων και συντάξεων.

β. Βελτίωση των συνθηκών δουλειάς και λήψη μέτρων πρόληψης από τα εργατικά ατυχήματα.

γ. Καθιέρωση 5ήμερης εβδομάδας εργασίας.

δ. Κατοχύρωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών και κατάργηση του αντεργατικού νομοσχεδίου.

ε. Ίση αμοιβή και ίση δουλειά στις γυναίκες καθώς και 6ωρη δουλειά στους ανήλικους και τους σπουδαστές με κανονικές αποδοχές.

στ. Μείωση του ορίου εργασίας για σύνταξη των εργαζομένων στα μεταλλεία και τα βαριά, ανθυγιεινά επαγγέλματα.

86. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 26 Αυγούστου 1982.

87. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 23 Απριλίου 1982.

88. Από τους μετόχους το μεγαλύτερο ποσοστό έχει η Τράπεζα Επενδύσεων.

89. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 1 Μαΐου 1977.

ζ. Κατασκευή εργατικών κατοικιών, επαρκών για την κάλυψη του εργατικού δυναμικού της περιοχής.

η. Παροχή αποζημίωσης στο ΕΚΛ, στα Σωματεία και σε όλες τις συνδικαλιστικές οργανώσεις για τα περιουσιακά στοιχεία που τους κατάσχεσε η δικτατορία.

θ. Παύση της διάσπασης του εργατικού κινήματος στην πόλη με την δημιουργία ενός Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου.

ι. Λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος από την μόλυνση και τα κατάλοιπα των εργοστασίων.

κ. Απομάκρυνση των Αμερικανικών βάσεων από την χώρα με απώτερο στόχο μία αδέσμευτη εξωτερική πολιτική Ειρήνης και Φιλίας με όλους τους Λαούς.

λ. Δίκαιη λύση του Κυπριακού προβλήματος με βάση τις αποφάσεις του Ο.Η.Ε.

Με την έννοια αυτή η διεκδίκηση βασικών εργατικών αιτημάτων υποστηρίχτηκε από το ΕΚΛ δυναμικά. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί ότι αντιδρώντας⁹⁰ στην ψήφιση του εργατικού νομοσχεδίου που καθιέρωνε τον νόμο 330/76, κάλεσε όλα τα σωματεία της περιοχής του Λαυρίου να εναντιωθούν στην ψήφισή του με τα δικαιολογητικά ότι:

α. Καταργούσε κυριολεκτικά το δικαίωμα της απεργιακής κινητοποίησης.

β. Κατοχύρωνε νομοθετικά την ύπαρξη και δράση διάφορων απεργοσπαστικών μηχανισμών καθώς και ανταπεργιακών εκδηλώσεων (λοκ άουτ).

γ. Δεν προστάτευε τους συνδικαλιστές και καταργούσε σημαντικές συνδικαλιστικές ελευθερίες.

δ. Δεν επικύρωνε την 135 Διεθνή Σύμβαση, η οποία κατοχύρωνε την συνδικαλιστική δράση στους τόπους εργασίας.

ε. Όσο αφορούσε τις απολύσεις για συνδικαλιστικούς λόγους, δικαίωμα να τις εκδικάζει είχε το Κρατικό Εργοδοτικό Διαιτητικό Δικαστήριο και όχι τακτικό δικαστήριο όπως προέβλεπε ο νόμος 1863/51.

Έχοντας συνειδητοποιήσει, την προσφορά της εργαζόμενης νεολαίας στην ανοδική πορεία του συνδικαλιστικού κινήματος, καλούσε τακτικά με προκηρύξεις⁹¹ την νεολαία της περιοχής του να συμμετάσχει ενεργά στη δημιουργία και την επάνδρωση των εργατικών και υπαλληλικών σωματείων.

Προσανατολιζόμενο σε θέματα ειδικότερου τοπικού ενδιαφέροντος εναντιώθηκε⁹² στη μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπών στην περιοχή της Λαυρεωτικής με το δικαιολογητικό ότι, οι δεύτεροι συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανεργίας.

90. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 22 Μαΐου 1976.

91. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 30 Νοεμβρίου 1979.

92. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 30 Νοεμβρίου 1979.

Χαρακτηριστικά στην καταγγελία του, στο Υπουργείο Εργασίας, επισημαίνει ότι το 1979 υπήρχαν στο Λαύριο 75 άνεργοι επιδοτούμενοι από τον ΟΑΕΔ και περισσότεροι από 30 που δεν δικαιούνταν επιδότηση, εν τούτοις, στην Κλωστοϋφαντουργία «Αιγαίο» απασχολούνταν 200 αλλοδαποί εργάτες και δόθηκε άδεια σε 30 ακόμα αλλοδαπούς. Είναι αξιοσημείωτο ότι σε όλη τη διάρκεια της «παράνομης» δράσης του, εξέφραζε κατά διαστήματα προσεγγιστικές διαθέσεις⁹³ απέναντι στο ΕΚΠΛ. Η συμπεριφορά του αυτή απόρρεε και διαχεόταν από ενωτική προδιάθεση με απώτερο στόχο την αύξηση των Σωματείων της δύναμής του. Μάλιστα συγγιόρτασε με αυτό την Πρωτομαγιά του 1975⁹⁴.

Επίσης στις 5 Σεπτεμβρίου 1976, η Γενική Συνέλευση των μελών του αποφάσισε όπως το Ε.Κ. αγωνιστεί για τα συμφέροντα της εργατικής τάξης και την ενότητα του συνδικαλιστικού κινήματος στην περιοχή του Λαυρίου. Τονίζοντας ότι «οι διάφορες απόψεις που υπάρχουν δεν δικαιολογούν την διάσπαση, γιατί τα συμφέροντα των εργαζομένων είναι κοινά και για αυτά μόνο πρέπει να αγωνιζόμαστε, ενωμένοι και ανεξάρτητα από τον κομματικό χώρο που ανήκει ο καθένας»⁹⁵. Προτάθηκε δε, να συζητηθεί με το ΕΚΠΛ, τα Σωματεία του, και την ΓΣΕΕ, η ενοποίηση του Εργατικού Κινήματος του Λαυρίου με την πραγματοποίηση ενός αντιπροσωπευτικού, ενωτικού Συνεδρίου. Η πρόταση όμως αυτή δεν έγινε αποδεκτή από την Διοίκηση του ΕΚΠΛ.

ΣΤ΄ Περίοδος 1983-1986

Στο ίδιο ακριβώς πολιτικό πλαίσιο, με το τέλος της προηγούμενης ενότητας, βρίσκεται η χώρα και την περίοδο αυτή. Η σοσιαλιστική κυβέρνηση επέφερε σημαντικές μεταβολές στο χώρο των εργατικών σχέσεων, με την εισαγωγή θεσμών συμμετοχής και εκπροσώπησης⁹⁶.

Όσον αφορά το συνδικαλιστικό κίνημα στο Λαύριο θα πρέπει να σημειωθεί, ότι δυναμώθηκε με την διακοπή λειτουργίας του ΕΚΠΛ και την καθιέρωση του ΕΚΛ σαν μοναδικού δευτεροβάθμιου συνδικαλιστικού οργάνου στην περιοχή. Η διακοπή της λειτουργίας του Περιφέρειας⁹⁷, επήλθε ύστερα από δικαστική αγωγή του Σωματείου Ηλεκτροτεχνιτών Λαυρίου με την υποστήριξη του Σωματείου Οικοδόμων Κερατέας. Αφορμή της αγωγής αυτής υπήρξε η σύγκληση ενός έκτακτου συνεδρίου από το ΔΣ του ΕΚΠΛ με

93. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 12 Σεπτεμβρίου 1976.

94. Από συνέντευξη του συνδικαλιστή Δημήτρη Μόρογλου.

95. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 5 Σεπτεμβρίου 1976.

96. Ψήφιση των νόμων 1264/82, 1365/83, 1386/83, 1387/84.

97. Εννοείται του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Περιφέρειας Λαυρίου.

σκοπό την ταχύτατη διενέργεια αρχαιρεσιών που θα αναδείκνυαν πάλι το ίδιο διοικητικό συμβούλιο. Με την δικαστική απόφαση Αρ. 98/83 του Ειρηνοδικείου Λαυρίου εκπληρώθηκαν οι στόχοι του ΕΚΛ για «ένα εργατικό κέντρο, ένα κλαδικό σωματείο»⁹⁸.

Έτσι ο ουσιαστικός κατακερματισμός του συνδικαλιστικού κινήματος στην περιοχή της Λαυρεωτικής ξεπεράστηκε μετά από 25 περίπου χρόνια. Το γεγονός αυτό συνδέεται με τις μορφές κοινωνικής και εργατικής πολιτικής, το κυρίαρχο πολιτικοϊδεολογικό εποικοδόμημα, αλλά και την ζύμωση όλων αυτών των χρόνων. Κατά αυτό τον τρόπο, το ΕΚΛ πήρε την μορφή ενός ενωτικού συνδικαλιστικού οργάνου, ασκώντας διαρθρωτικές επιδράσεις στην ανέλιξη της εργατικής δράσης.

Από την πρώτη στιγμή της επανασύστασής του προέβη στην διεξαγωγή αρχαιρεσιών κατά τις οποίες εξελέχθηκε το πρώτο — με την νέα του μορφή — ΔΣ, που αποτελούνταν από τον Π. Μπαφίλια - Πρόεδρο, Ε. Μπριασούλη - Γεν. Γραμματέα, τον Δ. Μόρογλου - Ταμία, τον Χ. Πρεμέτη - Α΄ Αντιπρόεδρο, τον Α. Ζουριδάκη - Β΄ Αντιπρόεδρο και μέλη τους Β. Ακριβού, Ι. Ανδριτσάκη και Α. Ψαρρό. Συσπείρωσε δε στη δύναμή του, όλα τα σωματεία της περιοχής του και συγκεκριμένα⁹⁹:

- α. Τον Σύνδεσμο Εργατών Λιμένων Λαυρίου, με 17 μέλη περίπου.
- β. Την Ένωση Προσωπικού Σταθμού Παραγωγής ΔΕΗ-ΑΗΣ Λαυρίου, με 270 μέλη περίπου.
- γ. Το Σωματείο Εργατοϋπαλλήλων OLYMBIC MARINE A.E., με 90 μέλη περίπου.
- δ. Το Σωματείο Εργατοϋπαλλήλων ΑΒΕΛ και Λαυρεωτικής ΑΒΕ, με 210 μέλη περίπου.
- ε. Το Συνδικάτο Εργατοϋπαλλήλων Κλωστοϋφαντουργίας Νομού Αττικής και Νομού Πειραιώς, Νήσαν και Λαυρίου — Τοπικό Παράρτημα Ανατολικής Αττικής, με 60 μέλη περίπου.
- στ. Το Σωματείο Εργαζομένων ΠΥΡΚΑΛ Λαυρίου, με 100 μέλη περίπου.
- ζ. Το Σύλλογο Εργατών και Τεχνιτών Μεταλλωρύχων Λαυρίου, με 278 μέλη περίπου.
- η. Το Σωματείο Αλιεργατών Λαυρίου, με 67 μέλη περίπου.
- θ. Το Σωματείο Συνταξιούχων ΙΚΑ Λαυρίου, με 400 μέλη περίπου.
- ι. Το Σωματείο Εργατών και Υπαλλήλων Ελληνογαλλικής Εταιρείας ΕΠΕ, με 250 μέλη περίπου.
- ια. Το Σωματείο Εργατοϋπαλλήλων Κλωστοϋφαντηρίων «ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.», με 815 μέλη περίπου.
- ιβ. Το Σωματείο Εργατοτεχνιτών Οικοδόμων και Συναφών Επαγγελματιών περιοχής Λαυρεωτικής, με 65 μέλη περίπου.

98. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 1ης Μαΐου 1982.

99. Αρχείο του ΕΚΛ, κατάλογος εγγεγραμμένων σωματείων.

- ιγ. Το Σωματείο Ηλεκτροτεχνιτών Λαυρίου, με 30 μέλη περίπου.
- ιδ. Το Συνδικάτο Εργατοτεχνιτών και Οικοδόμων Κερατέας, με 45 μέλη περίπου.
- ιε. Το Σωματείο Εργατοϋπαλλήλων «ΑΛΑΚΟ» και Αφοί Λάμπρου, με 70 μέλη περίπου.
- ιστ. Το Σωματείο Εργατοϋπαλλήλων ΕΒΟ Λαυρίου, με 350 μέλη περίπου.

Στην πρώτη Γενική Συνέλευση των μελών του, στις 11 Μαρτίου 1984, αποφάσισε την τροποποίηση, συμπλήρωση και αναμόρφωση του καταστατικού της 27ης Ιανουαρίου 1957. Το καταστατικό της 11ης Μαρτίου 1984 αποτελείται συνολικά από 31 άρθρα και φέρεται ουσιαστικά διαφοροποιημένο σε σχέση με το προηγούμενο.

Θεωρούμε προτιμότερη, την συνοπτική παράθεση των βασικότερων άρθρων του με απώτερο στόχο την καλύτερη προσέγγιση της δομής και λειτουργίας του ΕΚΛ σήμερα.

Ίδρυση - Επωνυμία - Έδρα

Στο πρώτο άρθρο αναφέρεται η ένωση των επαγγελματικών σωματείων που έχει την επωνυμία «Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου» με έδρα το Λαύριο¹⁰⁰ (άρθρο 1).

Σκοποί

Σαν σκοποί του Κέντρου φέρονται:

α) Η συνένωση των επαγγελματικών σωματείων εργατών και υπαλλήλων της περιφέρειας του με στόχο την καλύτερη ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος. Η ενιαία και συλλογική μελέτη, προστασία και προαγωγή των ηθικών, οικονομικών, επαγγελματικών και κοινωνικών συμφερόντων των μελών του και η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών τους σύμφωνα με το Σύνταγμα και τις Διεθνείς Συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

β) Η ενίσχυση και ανύψωση του πνευματικού επιπέδου και η καλλιέργεια πνεύματος αλληλεγγύης των εργαζομένων καθώς και η υποβοήθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και ειδίκευσής τους.

γ) Η μέριμνα για την επέκταση και βελτίωση της εργατικής και κοινωνικής νομοθεσίας και επίβλεψη για την εφαρμογή τους.

δ) Η παρακολούθηση και η εξέταση όλων των τοπικών εργατικών και κοινωνικών ζητημάτων και η ενιαία κατεύθυνση των αγώνων των εργαζομένων για την επίλυση των προβλημάτων τους.

ε) Η συνεργασία και η κοινή αντιμετώπιση με άλλες δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις των προβλημάτων και των ιδιαίτερων αναγκών της εργατικής τάξης και γενικά του εργαζόμενου ανθρώπου για την αμοιβή, την

100. Στην περιφέρεια Λαυρίου περιλαμβάνεται και η Κερατέα.

ιση μεταχείριση, τις συνδικαλιστικές ελευθερίες, την δικαστική και διοικητική προστασία, τις συνθήκες δουλειάς, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξάλειψη της εκμετάλλευσης και την προάσπιση των अपαράγραπτων δικαιωμάτων για ελευθερία, δημοκρατία, ανθρώπινη διαβίωση, εθνική ανεξαρτησία και Ειρήνη.

στ) Η διοργάνωση εκδηλώσεων πολιτιστικού, κοινωνικού και αθλητικού περιεχομένου. Η διαφώτιση του κοινωνικού συνόλου για τα ιδιαίτερα προβλήματα του εργαζόμενου. Η αντιμετώπιση του κάθε ζητήματος, εργατικού-κοινωνικού-εθνικού με ευρύτητα αντίληψης και με σταθερή προσήλωση στη Δημοκρατία, με τελικό σκοπό την κατάργηση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο και την συμβολή για την ενότητα της εργατικής τάξης (άρθρο 2).

Μέσα για την πραγμάτωση των σκοπών

Η πραγματοποίηση των παραπάνω σκοπών θα επιδιωχθεί με τους πιο κάτω ενδεικτικά αναφερόμενους τρόπους:

α) Με την διοργάνωση διαλέξεων ή προβολή ταινιών κοινωνικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού περιεχομένου καθώς και με την ίδρυση εργατικών αναγνωστηρίων, βιβλιοθηκών και λεσχών, την έκδοση ημερήσιου ή περιοδικού τύπου και εφημερίδας.

β) Με την διαφώτιση των εργαζομένων να εγγραφούν στα Σωματεία τους και με την προσπάθεια να αναπτυχθεί σε αυτούς επαγγελματική, ασφαλιστική, παραγωγική και συνεταιριστική συνείδηση.

γ) Με την υποβοήθηση των αρμόδιων παραγόντων για την εφαρμογή των εργατικών νόμων των συλλογικών συμβάσεων και των διαιτητικών αποφάσεων.

δ) Με την ίδρυση γραφείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή Ταμείου Αλληλοβοηθείας ή Ειδικού Κεφαλαίου, την δημιουργία προμηθευτικών καταναλωτικών, ή πιστωτικών συνεταιρισμών καθώς και την ίδρυση και λειτουργία θερινών κατασκηνώσεων, παιδικών σταθμών, αθλητικών και πολιτιστικών κέντρων.

ε) Με τη συμμετοχή των εργατικών εκπροσώπων στα αρμόδια όργανα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πολιτικής, στα διαιτητικά ή ασφαλιστικά δικαστήρια και επιτροπές καθώς και σε κάθε άλλο όργανο ή επιτροπή που είναι δυνατή η εκπροσώπηση των εργαζομένων.

στ) Με την αναφορά στις διοικητικές και άλλες αρχές κάθε ζητήματος που αφορά τους σκοπούς του Κέντρου, τα μέλη, τις εργασιακές και γενικότερα επαγγελματικές σχέσεις.

ζ) Με την καταγγελία και καταμήνυση στις δικαστικές και διοικητικές αρχές των παραβιάσεων της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας και των κανονισμών ή οργανισμών που αφορούν το ίδιο ή τα μέλη του.

η) Με την αντιμετώπιση κάθε ζητήματος που θα παρουσιαστεί σύμφωνα

με τους γενικότερους σκοπούς του καταστατικού και μέσα στα πλαίσια του Συντάγματος και των Διεθνών Συμβάσεων (άρθρο 3).

Εργατικό Κέντρο και ΓΣΕΕ

Το ΕΚΑ αποτελεί τμήμα της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης της ΓΣΕΕ, έχει δε την δυνατότητα να αναπτύξει σχέσεις με διεθνείς εργατοϋπαλληλικές οργανώσεις για την ανταλλαγή πείρας. Τόσο το Κέντρο όσο και τα μέλη του, κινούνται και ενεργούν μέσα στα πλαίσια του νόμου και των καταστατικών¹⁰¹ χωρίς καμία εξάρτηση από τους εργοδότες και τις εκάστοτε Κυβερνήσεις βασιζόμενοι στις αρχές του ταξικού και δημοκρατικού συνδικαλισμού (άρθρο 4).

Στα επόμενα άρθρα 5-12 γίνεται αναφορά σχετικά με τα μέλη του ΕΚΑ και τις υποχρεώσεις τους, για τους πόρους του Κέντρου και για τις πειθαρχικές ποινές προς αυτά.

Όργανα Διοίκησης και Ελέγχου

Όργανα Διοίκησης και ελέγχου είναι: η Γενική Συνέλευση των αντιπροσώπων των Σωματείων, το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εξελεγκτική Επιτροπή (άρθρο 13).

Γενική Συνέλευση Αντιπροσώπων (Συνέδριο)

Η Γενική Συνέλευση συγκροτείται από τους αντιπροσώπους των Σωματείων¹⁰² που ανήκουν στη δύναμή του. Κάθε Σωματείο εκπροσωπείται με αντίστοιχο αριθμό αντιπροσώπων ανάλογα με την δύναμη των μελών του (άρθρο 14).

Εκλογή Αντιπροσώπων

Οι αντιπρόσωποι των Σωματείων και τα αναπληρωματικά μέλη, εκλέγονται από τις Γεν. Συνελεύσεις των Σωματείων τους, με μυστική και με ψηφοδέλτια ψηφοφορία.

Οι επόμενες διατάξεις καθορίζουν τις προϋποθέσεις διαγραφής αντιπροσώπων από το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο (άρθρο 15).

Ανώτατο όργανο του ΕΚΑ η Γεν. Συνέλευση

Η Συνέλευση των αντιπροσώπων είναι το ανώτατο όργανο του Κέντρου και φροντίζει για όλα τα ζητήματα που έχουν σχέση με τον οργανισμό του. Ειδικότερα:

α) Ελέγχει τις Διοικητικές και Οικονομικές πράξεις της Διοίκησης.

101. Εννοείται το Καταστατικό του ΕΚΑ και το Καταστατικό της ΓΣΕΕ.

102. Εννοούνται τα Σωματεία που έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις προς το ΕΚΑ.

β) Εγκρίνει τον απολογισμό του έτους που τελείωσε και τον προϋπολογισμό του επομένου.

γ) Εκλέγει από τους αντιπροσώπους, τη Διοίκηση του Ε.Κ., την Εξελεγκτική Επιτροπή και τους αντιπροσώπους για τα Συνέδρια της ΓΣΕΕ.

δ) Τροποποιεί, αφού τηρήσει τους σχετικούς νόμους, το Καταστατικό.

ε) Αποφασίζει για όλα τα ζητήματα των Σωματείων καθώς και για κάθε ζήτημα που δεν προβλέπεται από το Καταστατικό αυτό.

Οι Γεν. Συνελεύσεις διακρίνονται σε τακτικές και έκτακτες. Κατά την πραγμάτωσή τους η Διοίκηση του Κέντρου έχει δικαίωμα να καλεί και αντιπρόσωπο της ΓΣΕΕ για να λάβει μέρος στις συζητήσεις, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου.

Στη συνέχεια του Καταστατικού ορίζονται οι προϋποθέσεις πλήρωσης απαρτίας των Γεν. Συνελεύσεων αυτών.

Κάθε ψηφοφορία που αφορά εκλογή εφορευτικής επιτροπής, αρχαιρεσίες ή εκλογή κάθε φύσης συλλογικών οργάνων και αντιπροσώπων, θέματα εμπιστοσύνης, έγκριση λογοδοσίας, γενικά προσωπικά ζητήματα, κήρυξη απεργίας, είναι έγκυρη αφού διεξαχθεί με μυστική ψηφοφορία, ενώ κάθε άλλη ψηφοφορία γίνεται με ανάταση του χεριού ή ονομαστική ποτέ όμως διά βοής. Η παρουσία του ΕΚΛ σε περίπτωση διάλυσής του περιέχεται στη ΓΣΕΕ (άρθρα 16-17).

Διοίκηση

Το ΕΚΛ διοικείται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται κάθε τρία χρόνια με μυστική και με ψηφοδέλτια ψηφοφορία, από την Γεν. Συνέλευση των αντιπροσώπων των Σωματείων. Μέσα σε 15 ημέρες από την εκλογή, η Διοίκηση ορίζει από τα μέλη της, Πρόεδρο, Αντιπροέδρους, Γεν. Γραμματέα, Οργανωτικό Γραμματέα, Ταμιά και Έφορο. Για την εκλογή των παραπάνω αρκεί η απόλυτη πλειοψηφία. Τα μέλη αυτής είναι αλληλέγγυα υπεύθυνα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Συνέρχεται δε, τακτικά μία (1) φορά το μήνα μετά από πρόσκληση του Προέδρου και του Γεν. Γραμματέα όταν είναι ανάγκη και όταν θελήσουν τούτο πέντε (5) από τα μέλη της. Βρίσκεται σε απαρτία όταν είναι παρόντα τα μισά συν ένα μέλη και όταν είναι παρών απαραίτητα ο Πρόεδρος. Οι αποφάσεις της παίρνονται και πάλι με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών (άρθρο 18).

Τα επόμενα άρθρα 19-30, αναφέρονται στα καθήκοντα της Διοίκησης και των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, στις αρχαιρεσίες και στην αντιπροσώπευση του Κέντρου.

Πρωτομαγιά και Γενικές Διατάξεις

Το ΕΚΛ γιορτάζει την Πρωτομαγιά κάθε χρόνο και συμμετέχει στις αγωνιστικές κινητοποιήσεις των εργαζομένων όλης της χώρας. Ο τρόπος του

εορτασμού και των κινητοποιήσεων κανονίζεται με απόφαση του Δ.Σ. σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις της ΓΣΕΕ.

Η σφραγίδα του Κέντρου είναι στρογγυλή και φέρει τις λέξεις «Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου» και στη μέση έμβλημα¹⁰³ που θα καθοριστεί με απόφαση του Δ.Σ. Τέλος έχει λάβαρο με τα χρώματα της εθνικής σημαίας και στο κέντρο του λευκό κύκλο μέσα στον οποίο υπάρχει το έμβλημα και γύρω από αυτό οι λέξεις Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λαυρίου (άρθρο 31)¹⁰⁴.

Σε εντελώς διαφορετικό πλαίσιο εμφανίζεται και καλλιεργείται ο θεσμός των Γενικών Συνελεύσεων την περίοδο αυτή. Πάνω στη βάση του, αποκρυσταλλώνεται και δομείται η δημοκρατική μορφή λήψης εργατικών αποφάσεων. Δεν είναι αναγκαίο να προχωρήσουμε περισσότερο στο θέμα αυτό. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι τόσο η συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων όσο και ο έλεγχος στις πράξεις και ενέργειες των εκάστοτε Διοικήσεων, προϋποθέτουν την καλλιέργεια μιας αναπτυγμένης συνδικαλιστικής συνείδησης.

Από το τέλος του 1983 μέχρι το 1986, το ΕΚΛ πραγματοποίησε συνολικά έξι συνέδρια¹⁰⁵. Αναλυτικότερα:

Το πρώτο συνέδριο συγκλήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 1983 με όλες τις νόμιμες διαδικασίες. Στην πρώτη φάση εξέλιξης του εκδηλώθηκε ένσταση από τον αντιπρόσωπο της Ένωσης Προσωπικού Σταθμού Παραγωγής ΔΕΗ-ΑΗΣ Ι. Συρίγο, με θέμα «...τον παράνομο και απαράδεκτο αποκλεισμό μας από τις αρχαιρεσίες του ΕΚ...» η οποία δεν έγινε από το συνέδριο αποδεκτή.

Στη συνέχεια η προσωρινή διοίκηση προέβει σε διοικητικό και ταμειακό απολογισμό που εγκρίθηκε ομόφωνα. Ακολούθησαν ομιλίες των αντιπροσώπων των σωματείων, οι οποίοι ανέπτυξαν τις θέσεις και απόψεις τους για τους στόχους του Κέντρου και τα γενικότερα προβλήματα της εργατικής τάξης. Ανάμεσα σ' αυτές διακρίνεται και η πρόταση του Θ. Τζιτζιφάτου να συσταθεί ταμείο αλληλεγγύης για τον αγωνιζόμενο λαό της Νικαράγουας. Η Γ.Σ. των Αντιπροσώπων αποφάσισε να εκδόσει ψηφίσματα που επικεντρώνονταν: α) στην εκδήλωση συμπάραστασης στους απολυθέντες συνδικαλιστές του Σωματείου Εργατοϋπαλλήλων Εργοταξίων ΕΒΟ, β) στον εντοπισμό των προβλημάτων και των στόχων της εργατικής τάξης και γ) στην ειρήνη¹⁰⁶.

103. Σαν έμβλημα του ΕΚΛ ορίστηκε ένα χέρι που κρατάει ένα περιστέρι.

104. Έχει αποφασιστεί η επανατροποποίηση του Καταστατικού εξ αιτίας του ελλιπούς και μη ικανοποιητικού περιεχομένου του.

105. Βλ. Αρχείο του Εργατικού Κέντρου Λαυρίου και συγκεκριμένα βιβλίο πρακτικών των Γενικών Συνελεύσεων.

106. Υποστηρίχθηκε η θέση του Δήμου Λαυρίου να κηρύξει αποπυρηνικοποιημένη την πόλη.

Μετά την πάροδο μιας εβδομάδας έγιναν αρχαιρεσίες στις οποίες σαν αιρετά μέλη της Διοίκησης ορίστηκαν οι: Μπαφίλιας Παναγιώτης - Πρόεδρος, Μπριασούλης Βαγγέλης - Γεν. Γραμματέας, Μόρογλου Δημήτρης - Ταμίας, Πρεμέτης Χρήστος - Α΄ Αντιπρόεδρος, Ζουριδάκης Ανδρέας - Β΄ Αντιπρόεδρος και οι Ακριβού Βίκυ, Ανδριτσάκης Γιάννης, Ψαρρός Αριστείδης - μέλη.

Τρεις μήνες αργότερα η Γεν. Συνέλευση των Αντιπροσώπων επανέλαβε τις εργασίες της, εγκρίνοντας ομόφωνα τον προϋπολογισμό του 1984, καθώς και τον διοικητικό και ταμειακό απολογισμό¹⁰⁷ που παρουσίασε το Διοικητικό Συμβούλιο. Επίσης είναι σημαντικό ότι προέβη σε ουσιαστική τροποποίηση του Καταστατικού της 27ης Ιανουαρίου 1957.

Το τρίτο συνέδριο του Κέντρου συγκλήθηκε έκτακτα στις 21 Οκτωβρίου του 1984, μετά από πρόσκληση του Προέδρου και του Γεν. Γραμματέα για την συζήτηση του θέματος: «Εκτίμηση των σχέσεων του ΕΚΛ και του Δήμου, μετά την τελευταία απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, σε σχέση με την συμπεριφορά του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου¹⁰⁸ έναντι των συνδικαλιστών και ειδικότερα της Διοίκησης του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου».

Μετά από εισήγηση του Γεν. Γραμματέα συζητήθηκε το ζήτημα «των μηνύσεων που έχουν υποβληθεί σε 38 κατηγορούμενους, εργαζόμενους στο εργοστάσιο "ΑΙΓΑΙΟΝ", από τον εισαγγελέα», για το οποίο η Γ.Σ. αποφάσισε 2ωρη στάση εργασίας συμπαραστάσης στους κατηγορούμενους εργαζόμενους. Σχετικά με το πρώτο θέμα, έντονες λεκτικές διαμάχες εκδηλώθηκαν με αποκορύφωμα την αποχώρηση επτά αντιπροσώπων από τη συνέλευση. Τελικά εγκρίθηκε ομόφωνα η πρόταση του Προέδρου να καταδικαστεί σαν απαράδεκτη η στάση και η συμπεριφορά του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου και να εξουσιοδοτηθεί η Διοίκηση του Κέντρου όποτε αυτή κρίνει αναγκαίο —για την επίλυση τοπικών προβλημάτων— να συνεργάζεται με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Στις 7 Απριλίου 1985 συνεδρίασε και πάλι η Γ.Σ. των Αντιπροσώπων με θέματα ημερήσιας διάταξης: α) Διοικητικός απολογισμός του έτους 1984, β) Ταμειακός απολογισμός του ίδιου έτους - έκθεση της εξελεγκτικής επιτροπής, γ) έγκριση προϋπολογισμού του έτους 1985, δ) λήψη απόφασης για την ημερομηνία πραγμάτωσης συμπληρωματικών αρχαιρεσιών, και ε) εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς.

Μετά την έγκριση του απολογισμού και του προϋπολογισμού, οι σύνε-

107. Εννοείται ο διοικητικός και ταμειακός απολογισμός του 4μήνου Νοεμβρίου-Μαρτίου.

108. Ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Ι. Χατζηγινατιάδης κατηγορήσε μέλη της Διοίκησης του ΕΚΛ «νεκροθάφτες του συνδικαλισμού».

δροι πήραν τον λόγο, εμμένοντας ο καθένας σε θέματα ειδικότερου επαγγελματικού και τοπικού ενδιαφέροντος όπως για τον Καταναλωτικό Συνεταιρισμό και τον Υγειονομικό Σταθμό. Αξιοπρόσεκτη είναι η πρόταση του αντιπρόσωπου της Ένωσης Προσωπικού Σταθμού Παραγωγής ΔΕΗ-ΑΗΣ Λαυρίου Ι. Μπαλόπουλου, να συσταθεί επιτροπή προστασίας του περιβάλλοντος.

Τον ίδιο χρόνο, και συγκεκριμένα στις 8 Δεκεμβρίου 1985, έγινε το 5ο Συνέδριο του ΕΚΛ, το οποίο και πάλι περιορίστηκε στο διοικητικό και ταμειακό απολογισμό του 1985 και τον προϋπολογισμό του 1986, οι οποίοι και εγκρίθηκαν. Η συζήτηση που επακολούθησε περιστράφηκε κύρια στις ελλείψεις σχέσεις των Σωματείων με το Κέντρο και προτάθηκαν τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού. Προχωρώντας ακόμα περισσότερο οι αντιπρόσωποι επέκριναν τα μέτρα λιτότητας της Κυβέρνησης, καθώς και την διάσπαση του Συνδικαλιστικού Κινήματος.

Το τελευταίο Συνέδριο της περιόδου που μελετάμε, πραγματοποιήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1986 με θέματα ημερήσιας διάταξης: α) Τον διοικητικό απολογισμό του 1986 που καταψηφίστηκε, β) Τον ταμειακό απολογισμό του ίδιου έτους, που εγκρίθηκε. Κατά την πρώτη φάση εξέλιξής του, το ΔΣ πρότεινε την μη συμμετοχή του Σωματείου Συνταξιούχων στο συνέδριο αυτό, κάτι που δεν έγινε αποδεκτό. Οι ομιλίες των αντιπροσώπων που ακολούθησαν επικεντρώθηκαν στην ανάπτυξη κριτικής απέναντι στην οικονομική και εργατική πολιτική της Κυβέρνησης.

Μια βδομάδα αργότερα, έγιναν αρχαιρεσίες στις οποίες εκλέχθηκαν τα μέλη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου που ήταν: Πρόεδρος Π. Μπαφίλιας, Α' Αντιπρόεδρος Ε. Μπριασούλης, Β' Αντιπρόεδρος Ντούτσιανς Ι., Γεν. Γραμματέας Α. Κωστάλας, Γραμματέας Οργανωτικού Α. Ζουριδάκης, Ταμίας Δ. Μόρογλου, Έφορος Ι. Μπαλόπουλος και μέλη Δ. Αγγελάκης και Ε. Μπουράνης.

Το ιστορικό, κοινωνικό και εργατικό καθήκον συμμετοχής στον εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς, είναι φανερό ότι εξακολούθησε να υπάρχει και στην περίοδο αυτή. Οι κυρίαρχες εκμεταλλευτικές σχέσεις που κρυσταλλώνονται και αναπαράγονται στο «χώρο» των ιδιωτικοκαπιταλιστικών επιχειρήσεων δεν ξεπεράστηκαν.

Όπως και παλαιότερα, ο εορτασμός της Εργατικής Πρωτομαγιάς γίνεται με πανεργατικές συγκεντρώσεις στην πόλη του Λαυρίου και 24ωρη απεργιακή κινητοποίηση. Στις συγκεντρώσεις αυτές, εκδίδονται ψηφίσματα τα οποία διακρίνονται για τον έντονο προβληματισμό τους σε θέματα ευρύτερου πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος. Ενδεικτικά στο ψήφισμα της 1ης Μαΐου 1986 τονίζεται μεταξύ άλλων: «...στεκόμαστε μαχητικά αλληλέγγυοι σε όλους τους λαούς και τα απελευθερωτικά κινήματα που αγωνίζονται ενάντια στον ιμπεριαλισμό, για ελευθερία, εθνική ανεξαρτησία και κοινωνική δικαιοσύνη». Ταυτόσημη περίπου θεωρητική προοδευτική

τοπθέτηση βλέπουμε σε όλα σχεδόν τα ψηφίσματα που εξέδωσε κατά καιρούς το ΕΚΛ.

Στο ψήφισμα για την επέτειο του Πολυτεχνείου στις 17 Νοεμβρίου 1983 αναγράφεται: «...συνεχίζουμε τον αγώνα μας για τον ουσιαστικό εκδημοκρατισμό στις Ένοπλες Δυνάμεις, στα Μέσα Ενημέρωσης και σε όλους τους τομείς της πολιτικής και κοινωνικής ζωής...».

Στο πρώτο ταξικό αγωνιστικό χαιρετισμό στις εργαζόμενες γυναίκες της περιοχής του, κατά τη διάρκεια εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας, στις 8 Μαρτίου 1984, σημειώνεται: «...εμπρός η επέτειος αυτή να γίνει μέρα συσπείρωσης των γυναικών στα σωματεία τους, μέρα καταγγελίας των διακρίσεων σε βάρος τους, μέρα απολογισμού των κατακτήσεών τους, μέρα αλληλεγγύης, μέρα αγώνα για την επίλυση των αιτημάτων τους...».

Η προβληματική πάνω στη διεξαγωγή και υποστήριξη απεργιακών κινητοποιήσεων δεν είναι πρωτόγνωρη και εμφανίζει ιστορικά μια συγκεκριμένη πορεία. Η απεργία στάθηκε το κυρίαρχο μέσο στα χέρια των απεργών για την υποστήριξη των αιτημάτων τους από το 1983 μέχρι σήμερα.

Σε μεγάλο βαθμό λοιπόν η θεωρητική ανάλυση του φαινομένου αυτού, δεν μπορεί παρά να συμβαδίζει με την ιστορική πορεία της ίδιας της εργατικής τάξης.

Το σύνολο σχεδόν των απεργιακών κινητοποιήσεων¹⁰⁹ που εκδηλώθηκαν στην περιοχή του Λαυρίου, υποστηρίχθηκαν και πάλι σθεναρά από το ΕΚ. Πράγματι: α) Η 24ωρη απεργία στο εργοστάσιο «ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε.», η οποία είχε σαν αποτέλεσμα την αυτεπάγγελτη δίωξη από τον εισαγγελέα 38 εργαζομένων¹¹⁰. β) Η 8ωρη απεργιακή κινητοποίηση των εργαζομένων στην OLYMBIC MARINE Α.Ε. με κύρια αιτήματα την επαναπρόσληψη ενός απολυθέντος και την ικανοποίηση οικονομικών διεκδικήσεων, κάτι που πέτυχαν εν μέρει.

γ) Οι στάσεις εργασίας στην Ελληνική Βιομηχανία Όπλων από τον Μάρτιο μέχρι τον Απρίλιο του 1986. Οι στάσεις αυτές στόχευαν στην ικανοποίηση οικονομικών και θεσμικών αιτημάτων, κρίθηκαν όμως παράνομες από το διαιτητικό δικαστήριο και δ) Τον ίδιο χρόνο, οι στάσεις εργασίας στη Λαυρεωτική ΑΒΕΛ για την σύναψη διμερούς συμφωνίας. Και αυτή η απεργιακή κινητοποίηση κρίθηκε μετά από δικαστική απόφαση παράνομη.

Εκτός από την υποστήριξη των απεργιακών κινητοποιήσεων μεμονωμένων σωματείων, το ΕΚΛ ανέλαβε τη διοργάνωση Πανεργατικών-Πανλαυρεωτικών απεργιών¹¹¹. Μεταξύ αυτών μπορούμε να αναφέρουμε:

109. Βλ. Αρχείο του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λαυρίου.

110. Οι κατηγορούμενοι δεν ήταν μόνο εργαζόμενοι στο «ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε.» αλλά είχαν συμπαρασταθεί στους απεργούς.

111. Αρχείο του ΕΚΛ, έγγραφο της 3 Απριλίου 1986 και 18 Δεκεμβρίου 1986.

α. Την 24ωρη Πανλαυρεωτική στάση εργασίας στις 24 Οκτωβρίου 1985, που αποτελούσε διαμαρτυρία στην εξαγγελία οικονομικών μέτρων λιτότητας από την Κυβέρνηση.

β. Στις 3 Απριλίου 1986, η απεργία συμπαράστασης στους 38 κατηγορούμενους εργαζόμενους. Στην προκήρυξη που μοιράστηκε από το ΕΚΛ αναφέρετο μεταξύ άλλων: «Η απεργία της 3-4-86 γίνεται για: 1) Να μην περάσουν τα σκοτεινά σχέδια της εργοδοσίας, 2) Να καταγγείλουμε τις στημένες δίκες, 3) Να υψώσουμε φωνή διαμαρτυρίας ενάντια σε τέτοιες μεθόδους εκφοβισμού, 4) Να κατοχυρώσουμε και να διευρύνουμε τις κατακτήσεις και τις ελευθερίες της εργατικής τάξης και 5) Να ανακληθεί η πράξη νομοθετικού περιεχομένου».

γ. Η 4ωρη προειδοποιητική στάση εργασίας στις 18 Δεκεμβρίου 1986 με βασικά αιτήματα: 1) Την άμεση χορήγηση των στεγαστικών δανείων που είχαν ήδη εγκριθεί στους εργαζόμενους και 2) Την άμεση ανέγερση εργατικών κατοικιών και βρεφονηπιακού σταθμού.

Παρακάτω θα αναφερθούμε σε μερικούς τουλάχιστον τομείς επίδοσης του ΕΚΛ. Το πρόβλημα του κατά πόσο ένας τομέας είναι πρωτεύων σε σχέση με κάποιον άλλο, σε σημείο ώστε να προσδιορίζει ή να οριοθετεί τη λειτουργία και τη δράση του Κέντρου δεν τίθεται. Η σχετική έμφαση σε κάποια επίδοση δεν αναφέρεται παρά μόνο στο πλαίσιο που νοείται η καλύτερη οικοδόμηση του έργου του στον εργατικό και γενικότερα κοινωνικό χώρο.

Συγκεκριμένα ενθάρρυνε την ίδρυση νέων σωματείων και ιδιαίτερα εργοστασιακών όπως ΒΕΛΠΕΞ, ΑΛΑΚΟ κ.ά. Διοργάνωσε σειρά σεμιναρίων με την υποβοήθηση του ΕΛΚΕΠΑ με θέμα «Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί». Αμέσως μετά την λήξη αυτών, ιδρύθηκε καταναλωτικός συνεταιρισμός¹¹², ο οποίος εξελίσσεται σταδιακά. Από την άλλη μεριά μια συνεχής προσπάθεια εκδηλώνεται για την επίλυση των προβλημάτων των εργατικών κατοικιών και του βρεφονηπιακού σταθμού.

Έκδηλη είναι η υλική και ηθική συμπαράσταση αυτού σε όλους τους οργανωμένους φορείς της πόλης του Λαυρίου, όπως σχολεία, πολιτιστικούς συλλόγους αλλά και στα σωματεία της δύναμής του ή και σε μεμονωμένους εργαζόμενους. Είναι ίσως το μοναδικό Ε.Κ. της χώρας που έλαβε επιχορήγηση 600.000 δρχ. από το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς¹¹³ στο χρονικό διάστημα 1984-1985 για την ανεπτυγμένη πολιτιστική και κοινωνική δραστηριότητά του.

Στο πλαίσιο υποβοήθησης της πολιτιστικής ανέλιξης των εργαζομένων, διοργάνωσε πενθήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων με προβολή ταινιών ερ-

112. Το Ε.Κ. έχει συμβάλλει άμεσα και έμμεσα στην εδραίωση του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού. Μέχρι σήμερα έχει προσφέρει συνολικά 1.800.000 δρχ.

113. Αρχείο του ΕΚΛ, βιβλία εσόδων και εξόδων της αντίστοιχης περιόδου.

γατικού περιεχομένου, έκθεση έργων ζωγραφικής των εργαζομένων και πραγματοποίηση εργατικής πορείας προς την Ελληνική Μεταλλευτική Μεταλλουργική Εταιρεία Λαυρίου στο σημείο που δολοφονήθηκε πριν μισό αιώνα περίπου ο μεταλλωρύχος Συρίγος. Παρουσίασε επίσης τριήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων για την Ειρήνη σε συνδυασμό με τον εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς το Μάιο του 1983.

Επεκτείνοντας τη δράση του στον ψυχαγωγικό τομέα¹¹⁴ πραγματοποίησε εργατικές εκδρομές, μοίρασε εισιτήρια θεατρικών παραστάσεων και βοήθησε την συμμετοχή εργαζομένων νέων στον κοινωνικό Τουρισμό.

Επίλογος

Από όλα όσα προηγήθηκαν προκύπτει ότι:

Η διαδικασία επώασης και περαιτέρω ανάπτυξης του συνδικαλιστικού κινήματος στην Εργατούπολη του Λαυρίου, είναι προφανές ότι ξεκίνησε πολύ γρήγορα. Οι υπάρχουσες μορφολογικές¹¹⁵ και οικονομικές¹¹⁶ συνθήκες επέτρεψαν μια ταχύτατη συσσώρευση εργατικού δυναμικού. Η συσσώρευση αυτή, ξεκίνησε από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα από διάφορες περιοχές της Ελλάδας¹¹⁷, συνεχίστηκε μετά την Μικρασιατική Καταστροφή από πρόσφυγες και κορυφώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '40 με την αθρόα προσέλευση πολιτικών προσφύγων και αλλοδαπών μετέπειτα.

Το γεγονός αυτό θα πρέπει να υπογραμμιστεί ακόμα πιο έντονα, αν σκεφτούμε ότι η καλλιέργεια εργατικής συνείδησης είχε αρχίσει από πολύ νωρίς. Σε καμία όμως περίπτωση δεν είναι ευδιάκριτη η καθολική συνειδητοποίηση αυτής από την πλειοψηφία των εργατών.

Αν δεχτούμε ότι «προϋπόθεση της οποιασδήποτε συνδικαλιστικής δραστηριοποίησης είναι η συνειδητοποίηση του διμερούς συμβατικού χαρακτήρα της εργασιακής σχέσης πάνω στη βάση διαφαινόμενης κοινότητας των συμφερόντων της μίας πλευράς ανταγωνιστικά σε σχέση με την άλλη»¹¹⁸ κάτι τέτοιο δεν έγινε νοητό στους εργάτες που συσπειρώθηκαν γύρω από το ΕΚΠΛ.

Στο μέτρο που το Κέντρο αυτό αντιμετώπιζε τους εργοδότες σαν πηγή άντλησης ωφελημάτων και που μόνο τυπικά ερχόταν σε αντιπαράθεση μαζί

114. Αρχείο του ΕΚΛ, και συγκεκριμένα έγγραφο της 2 Ιουλίου 1986.

115. Η πόλη του Λαυρίου ήταν: α) κοντά στην Αθήνα, β) είχε ανεπτυγμένο οδικό δίκτυο και γ) διέθετε λιμάνι.

116. Ύπαρξη μεταλλείων και διαφόρων άλλων βιομηχανικών μονάδων.

117. Κυρίως από την Μάνη, Εύβοια, Κυκλάδες.

118. Κ. Τσουκαλάς, «Κοινωνική ανάπτυξη και Κράτος», Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1982, σελ. 142.

τους, η προσφορά του περιορίστηκε σημαντικά. Η ουσιαστική συμπαράταξη με την « Αρχουσα Τάξη», επισκίασε κάθε άλλη πλευρά δραστηριοποίησής του και επισφράγισε την συλλογική συμπεριφορά του.

Έτσι η συμπεριφορά αυτή μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα, ότι λειτούργησε όχι προς την κατεύθυνση της επιτάχυνσης, αλλά προς την κατεύθυνση της καθυστέρησης της συνειδητοποίησης των κοινών συμφερόντων των εργαζομένων, κυρίως αυτών που εργάζονται σε νεοσύστατες επιχειρησιακές μονάδες.

Δεν χρειάζεται να αναλυθεί για μια ακόμα φορά, με ποιες διαδικασίες λειτούργησε σαν όργανο των εκάστοτε κυβερνήσεων από το 1957 ως το 1983, ακόμα και της στρατιωτικής δικτατορίας. Παρά την έλλειψη εξακριβωμένων πληροφοριών ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο, το ΕΚΠΛ στερείτο μιας ευρείας εργατικής βάσης για υποστήριξη, που θα του επέτρεπε να λειτουργήσει αυτόνομα και δεν κατόρθωσε να προκαλέσει την συμπάθεια της πλειοψηφίας των εργατών της περιοχής του. Από αυτό πήγαζε η ανάγκη μιας συνεχούς αστυνόμευσης και συκοφάντησης των «κομμουνιστικών στοιχείων της περιοχής» και επικρότησης κάθε κυβερνητικής εργατικής νομοθετικής πρωτοβουλίας. Άλλωστε, με αυτόν τον τρόπο εξασφάλισε την επιβίωσή του.

Από την άλλη μεριά και σε πλήρη αντιδιαστολή, λειτούργουσε το «παράνομο» ΕΚΛ. Από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του, συσπείρωσε την πλειοψηφία των εργατών, που «αγωνίζονταν για τα αιτήματά τους και για την εξασφάλιση της ζωής τους από την βουλιμία των εργοδοτών και του ιμπεριαλιστικού καπιταλισμού»¹¹⁹. Αν και άμεσα αντιμετώπισε την εναντίωση των εκάστοτε κυβερνήσεων, κατόρθωσε να επιβιώσει, έχοντας την πρωτοκαθεδρία των συνδικαλιστικών κινητοποιήσεων των εργαζομένων του Λαυρίου.

Οι συγκεκριμένες ιστορικές αιτίες που βρίσκονται πίσω από την πραγμάτωση του φαινομένου αυτού, ανάγονται στη δημιουργία ολοκληρωμένης ταξικής εργατικής συνείδησης και στις άθλιες εκμεταλλευτικές συνθήκες εργασίας, με αποτέλεσμα την συνειδητοποιημένη αντιπαράθεση με τους εργοδότες, στα πλαίσια της εργασιακής σχέσης. Είναι σημαντικό ότι ιδιαίτερα μετά το 1975, εκδήλωσε τάσεις ενωτικής προσέγγισης με το ΕΚΠΛ, οι οποίες πηγάζουν από την αναγκαιότητα περαιτέρω ενίσχυσης και εδραίωσης της θέσης του στο χώρο της Λαυρεωτικής.

Δεν είναι λοιπόν υπερβολή ότι η ταξική συνειδητοποίηση του προλεταριάτου ισχυροποιείται από τα συνδικαλιστικά όργανα εργατικής συμμετοχής. Το συνδικαλιστικό κίνημα στο Λαύριο, συσπειρωμένο γύρω από το ΕΚΛ εξελίχθηκε με ξεχωριστή ιδιοτυπία¹²⁰.

Χωρίς να παραγνωρίζεται η γενικότερη δραστηριοποίησή του, προχωρεί σήμερα «ψηλότερα», έχοντας επίγνωση του ιστορικού του ρόλου.

119. Βλ. Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» της 3 Σεπτεμβρίου 1926.

120. Εννοείται η ύπαρξη των δύο Εργατοϋπαλληλικών Κέντρων.

«Τι άλλο χρειάζεται λοιπόν! Α ναι, χρειάζεται
πιότερη ακόμα αγάπη, πιότερη δουλειά. Γιατί ένας σύντροφος όσο ψηλά
και αν φτάσει
αν δεν τραβήξει ακόμα πιο ψηλά έχει πέσει κιόλας»¹²¹.

ΔΗΜΑ ANNA - ΑΝΔΡΕΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Summary

BRIEF HISTORICAL STUDY OF THE LABOUR MOVEMENT IN LAVRION BETWEEN 1864-1950. HISTORICAL APPROACH OF THE LAVRION LABOUR CENTRE BETWEEN 1950-1986

Based on the archives of the Labour Centre of Lavrion on publications of that period and on oral testimonies, we observe that: the process of development of the Trade Union Movement in the workers' town of Lavrion, began very early.

The Labour Centre of Lavrion was founded unofficially at the beginning of the 1930's, but officially in February of 1950. Since then and until 1983, two Labour Centres have existed in Lavrion: The Labour Centre of Lavrion, on one hand, which lacks the broad labour basis for support that would enable it to function autonomously and which at the same time didn't succeed in gaining the support of the majority of the workers of its area, and on the other hand, the Labour Centre of the District of Lavrion, which although it faced directly the opposition of the successive authorities, managed to survive being always in the fore-front of the struggle.

So it is not an exaggeration to note that, the class awareness of the proletariat is consolidated by the Trade Unions with wide participation of the workers.

ANNA DHIMA - ELEFThERIA ANDREOU

121. Στίχοι από το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Γειά σου Βλαδίμηρε Μαγιακόφσκι».